

СРПСКИ НАРОД

ЗАВЕРА У КАИРУ

Свршено је са енглеском политиком на Балкану, Стаљин је ударио глогов колац енглеским политичким емисарима и они морају да се селе са овог терена у други, плоднији крај. Код наших енглеских навијача настала је очајна пометња, људи не могу да дођу к себи од изненађења, једина карта на коју су сецовали, изневерила је. Издала нас је Енглеска и продала за бољшевичку крв која се прелива на Источној fronti. Стаљин је запретио: или руке к себи, или Совјетија испада из рата!

Таман посла, па онда би требали Енглези да залегну на фронтима и да гину, а то је оно што никако не иде у рачун енглеским плутократима. Па малени српски народ досада је већ дао десет пута више жртава него Енглези и Американци заједно. И Енглеска је дигла руке и од Србије и Срба, од Балкана и од Драже Михаиловића, нека иде све до ђавола само продужи ти Стаљине да шаљеш руски народ на кланицу.

Сада чујемо наше енглеске на-

вијаче где грде Черчила и Енглеску на све стране и називају је перфидном. Не ми неутрални, него енглески симпатизери то раде код нас. Ми који боље познајемо историју Енглеске нисмо много изненађени. Знали смо да у међународној политици нема сентименталности, нема платонске љубави, него само го интерес.

Ми смо последњи који се љутимо на такву политику Енглеске. Са свога гледишта, она има права да води такву политику, која највише одговара енглеским интересима. Не можемо ми да тражимо од Енглеске да води неку нашу, српску политику, али оно што је Енглеска урадила са нама Србима, који смо је својим глупостима толико задужили, јер смо их правили по њеном наређењу и у њену корист, заиста је бозочно. Имају право енглески навијачи у Београду кад тврде, да нас је Енглеска издала, па ипак би било тачније да нас је Енглеска продала.

Черчил продаје Балкан Стаљину

Између ње и Стаљина извршена је једна политичко-трговачка трансакција чије су жртве балканске државе и народи. Балкан је ушао у сверу комунистичке Русије, а Енглеска се повукла са Балкана.

Укинута је Врховна команда „ослободилачке“ војске на острву Кипру и замењена је са Врховном командом у Каиру на челу које се налази хипер-комуниста Димитров, али ће ипак и он бити под надзором Вишинског који претставља Стаљина у Комитету средоземља. На тај начин ликвидира се Дража Михаиловић који није хтео да се стави под команду новопеченог бољшевичког генерала Тита.

Сад бар имамо чисту ситуацију на Балкану и у нашој земљи, али због овако неочекиваног обрта Енглеске, наши англофили су бесни и упућују Енглеској нешто што се не може написати овде.

Шта ћемо сад? Ми који смо увек мозгали српском главом и реално гледали на ствари, водили смо искључиво политику чисто српских интереса, па су нас назвали издајницима, а они који су се упрегли у енглеску кола монополисали су патриотизам за себе. Међутим, наши ин-

тереси никад нису ишли заједно са енглеским интересима, напротив, они су били дивергентни. Радећи за енглеске интересе, ми смо остали без државе, без слободе и народ довели у положај, у коме се и данас налази. Ето, резултата такве сентименталне политике наших англофила.

Напоследку, маса је неодговорна и нас се она мање тиче од главних актера. А ти једини и главни кривци увели су нас у рат 27 марта и од тада лагали су нас на сва уста. Између 6 и 8 априла обећали су нам три хиљаде енглеских авиона и десет механизованих дивизија које су се већ искрцале у Солуну.

У ствари, ми изгубисмо рат а не видесмо ни један енглески авион, ни једног енглеског војника да би бар успомене ради, знали како изгледа.

Нас који никад нисмо веровали у енглеско пријатељство, то није изненадило. Неће Енглеска да жртвује ни једног свог војника за туђ рачун, то она чини и данас. А што се тиче нас Срба, брига Енглеску што ће у једном неравном рату пасти милион Срба; толико исто, колико је брига да ли ће до краја рата жртвовати два милиона Индуса

или друге народности из свога колонијалног царства. Главно је сачувати енглески народ.

Наши политичари и војни бегунци кад су упропастили земљу полетели су на авионима у Енглеску у чврстом уверењу, да

Прогонство емиграната у Каиру

Енглези не би били Енглези кад би њима владао какав други осећај, до хладног рачуна. Тако и овом приликом, из чисте конвенционалности они су им отсвирали у два три маха југословенску химну, па их за тим одстранили све скупа као „quantité négligeable“ и о њима се више нису бринули, као да не постоје на свету.

И тек тада су се расхладиле те усијане главе и осетили колико су преварени, али је било све доцкан. Осетивши да су непожељни гости, разбегли су се на све стране света.

Једни су отишли за Каиро, други у Лисабон а трећи су погостили чак Америку. Енглеска је ипак задржала најнужнији број политичких пеливана под фирмом „југословенске“ владе како би послужили Черчилу за његову даљу политичку игру и дражење заосталих Срба по шумама наше земље. Тако су наши англофили на лицу места осетили, шта значи бити у енглеској служби и имати Енглеза за пријатеља.

Ни овако разбијени, нису остављени на миру. Черчил је продужио и даље да их прописно меша. Прво су постали звучници Лондонске радио станице, па су се сви изређали дајући нам савете, како да се владамо

их тамо оберучке очекују са цвећем у руци као ратне хероје. Па, опет се преварили. У Лондону наишли су на леден пријем чувене енеглеске равнодушности уоквирене себичношћу и рачунима енглеске политике.

ми овде остављени, наравно по енглеском рецепту. Кад су их довољно искористили, онда су мењали владе и министре док нису дотерали до југословенског комитета на челу са Божићаром Пурићем. Напоследку, кад је и овај комитет одиграо своју улогу, онда су наредили Божићару Пепићу, човеку неопредељене народности, да им прочита букицу и да их амалски све изгрди.

За овим, Черчил је наредио прогонство у Каиро, предајући их на милост и немилост Стаљину, њих и нас, Србију и Балкан. Тако ми данас припадамо бољшевичким саџапама и црвеној Москви у којој се данас певају црквене побожне песме. Насрећници и виновници наше несреће, потуцају се по свету и данас су принуђени да просе милост египатског Краља Фараука за последњу етапну станицу на путу за Москву.

Све смо ми то предвиђали и говорили нашим енглеским навијачима, али нисмо имали коме. Ми смо за њих били издајнице, јер смо мозгали српском главом а они привилегисане патриоте, јер су мислили енглеском главом. Сада они грде Енглеску, а ми опет ћутимо. Ћутимо, јер Енглезима се не може замерити што они воде политику само ен-

глеских интереса, али ми имамо право да захтевамо и од наших навијача и од енглеске пропаганде, да нас оставе већ једном на миру.

Нека нам нико не замери на тону кад о нашим политичким емигрантима овако пишемо, јер у нашем писању нема никакве злурадости што су они треснули главом о зид. Далеко су од нас га осећања сада, кад је сваки осмех замро на нашим устима, и кад наша српска душа пати што смо продани бољшевичким газдама у Москви од стране перфидног Албиона.

Најурени из Енглеске, без подршке и помоћи њене, они су принуђени да траже нове господаре и нове могућности за одржавање сопствене егзистенције. Зато је стигао у Каиро Димитров претседник „распуштене“ Коминтерне, а у исто време из Лондона стигао је у „специјалној“ мисији јеврејски зет и бољшевик Бранко Чубриловић. Тако су енглеске карте потпуно откривене. Овај ограничени тип треба да буде посредник у преговорима између српског дела „југословенске владе“ која тамо још послује у име Краља Петра Другог и Димитрова бољшевичког Бугарина и личног изасланика Стаљина. Лепо друштво и дивне перспективе за српски народ! Пошто се Енглеска одрекла протектората на Балкану, сада треба преко српске емигрантске владе у присуству Краља Петра Другог, да ту улогу протектора преузме Димитров за рачун Стаљина и бољшевичке Русије. На здравље српском народу!

Српски народ противу трансакције између Лондона и Москве

Ми не знамо о чему се ради. Да ли ће српска влада остати у Каиру, или ће се преселити у Москву, за нас овде, то није интересантно, али ми нећемо дозволити ником да се судбином ове земље игра или још горе да са њом тргује. Ти жалосни Срби у Каиру, који су без икакве потребе извели српски народ на кланицу па га напустили, морају једном да схвате, да Србија није ничија прђија нити дозвољава да буде предмет нечасне трговине, те је ни они не могу обавезивати у односу према трећем.

Српски народ мрзи комунизам и неће ни под којим условима у бољшевички јарам, јер ће српски сељак пре сав изгинути него што ће дозволити да се од његових плодних њива стварају колхозни за исхрану интернационалних паразита и нередника.

Нико у Каиру нема легитимно овлашћење српског народа, да у његово име прави какве политичке трансакције или у његово име прима какве обавезе.

И ако то све добро знају виновници српске трагедије, они ипак продужавају свој стари по-

зао, да на рачун народа осигуравају своје личне интересе и ухљебје.

У спасавању својих голих живота и личних интереса наши војни бегунци и политичари не знају за границе докле се сме ићи, него претерују заборављајући да им будућност припрема народни суд, пред којим морају одговарати. Да је српски народ и досад од њих очекивао спас, већ би га давно нестало. У место ваздушастих нада и проблематичних комбинација, српски народ је по савету својих родољуба у земљи засукао

Недељни преглед међународних догађаја

МАРШАЛ РОМЕЛ И ЊЕГОВИ ПРОТИВНИЦИ

Чланак који доносимо написао је војно-политички уводничар „Фелкишер Беобахтер-а“, који у погледу догађаја на европском јужном фронту, има нарочити значај.

Прошло је скоро годину дана, откада су Енглези и Американци отпочели са офанзивом у Средоземљу, која их је довела преко Северне Африке и Сицилије на италијанско полуострво.

Ако посматрамо просторе и обим поседнутих области, нарочито на другој страни Средоземног мора, не треба се чудити самоуверењу и пропаганди, којом је Рузвелт и Черчил, до претераности обасуо своје народе и остали свет. Али и поред свих поносних говоранија, поред великих филмова о „Победи у пустињи“ и „Победи у Тунису“ — које је чак и Стаљин добио као пачасан поклон, — досадашњи ток ратних операција у Средоземном мору, није у Енглеској и Америци побудио оно одушевљење, које су меродавни кругови очекивали.

Напротив: амерички генерали, па и њихове енглеске колеге, стално чују, да се је од њих много више очекивало. Ни Ајзенхауер, ни Монтгомери нису успели да се обавију популарношћу своје личности, и да придобију тај свет. Прослављеност војсковођа, која допире не само до ратника на фронту већ се преноси и на цео један народ, — миомисла је енглеско-америчке заповеднике, тако да су сви поку-

шаји, да се то бар вештачки створи, морало је остати без успеха.

Никада то није јасније избило на видело, као у данима, када је приликом драматичних догађаја у Италији дошло до кулминационе кризе. Капутилација Бадољеове владе, потпуно испадане Италије као ратујуће силе, стратешке могућности које су се тиме пружиле Американцима и Енглецима — све је то било бачено у засенак противмерама, које је Немачка предузела у тренутку највеће опасности и онемогућила планове непријатеља.

Кратко обавештење, да је маршал Ромел одређен за главномандујућег немачких дивизија у Северној Италији, направило је већу сензацију, него сви извештаји о операцијама америчког генерала Ајзенхауера. Са инстинктом, који налазимо код широких маса када су у питању одлуке од пресудне важности, где не може ни најбучнија и највештија пропаганда да нешто сакрије, осетио је и прост грађанин Лондона већ при помену овог имена, да енглеско-америчке армије иду у сусрет тешким искушењима. Овај осећај није био без забринутости, да ће снажне личности војсковођа и стратешка генијалност Немачке, као што је то често било, оставити противнику страну пред нерешиве задатке.

То је показао рат на Средоземном мору већ од првога дана, да смела иницијатива, богатство идеја и оригиналност немачког ратног вођства остварује и постиза-

Написао:

Др Фриц Цирке (Берлин)

ва и оно, што је на изглед немогуће, према једном противнику, који је и у људству и у материјалу далеко надмоћнији, док код британског и америчког вођства претерана предострожност и тромост, прати сваку операцију и парализује је.

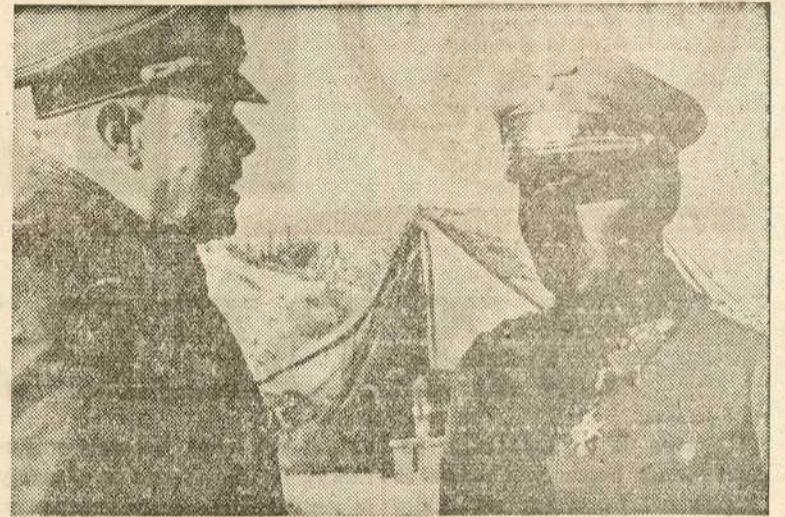
Док маршал Ромел, већ првих дана свога командовања у Северној Африци, обара све до тада важећа искуства у вођењу пустињског рата, са далеко мањим али војничким врлинама недостижним снагама, увек наново одбацује уназад бројно и материјално далеко надмоћнијег непријатеља, снагом ратничких идеја и еланом своје личности, — догле, на другој страни, британски генерали, свеједно да ли се звали Вавел, Очинлек, Ричи или Монтгомери раде увек по једном рецепту: нагомилати огромне количине ратног материјала, да би се са једним ваљком оклопних борних кола и ројевима авиона, нагнали Немце на напуштање њихових положаја, када се то другим сретствима није могло постићи.

Ако је уопште било могуће овакву штуру тактику и даље спроводити, то су учинили Американци, кад су се појавили у Африци, почетком новембра 1942. Већ почетак њихових операција био је симптоматичан. Уместо да се искрцају у Тунису, на јединој тачки где је постојала могућност за један брзи одлучни успех, они су сматрали за подесније, да прво ухвате корена у Мароку и Алжиру, да би са највећом опрезношћу, корак по корак напредовали, и тако изгубили више драгоцених месеци.

Генерал Ајзенхауер држао се Рузвелтових парола, које су се састојале у томе, да се Немци могу победити нагомиланом материјалу и великим бројем људства. То је значило, да ерж његове стратешке мудрости лежи у томе, да се може доћи до победе само са огромном надмоћношћу у материјалу и масама. Тиме се војсковођа повлачи са бојног поља, и препушта га фабрикантима наоружања.

Оно што смо уочили у простору Средоземног мора, јесте само један пример међу многим другим. Не само тамо, већ и свуда где Енглези воде рат, одликује се енглеско вођство потпуним недостатком стратешке генијалности. Чак и сваки смисао за облаченост војсковође, не само сада, већ од увек.

У целој британској историји, још мање у америчкој, не постоји ниједна изразита појава војсковође. Чак, и Велингтон, из ратова против Наполеона, кога је британски национални понос радо уврстио у ред великих војсковођа, био је школски пример за систем изразите штурости, као главне одлике британског војничког вођства. Наполеон га је одговарајуће и оценио, описујући у години 1815. Прво се оборно на Блехера и Гнајзенауа, побе-

Генералфелдмаршал Ромел у разговору са генералфелдмаршалом Кеселрингом.

дивши их код Лиџа. Наполеон је знао да Велингтон није имао потребног елана, није имао смисла за стратешки моменат, да би угроженом противнику пожурно у помоћ. Али су зато потучени Пруси имали довољно елана, и појавили се у одлучном часу на бојишту код Ватерлоа.

У првом светском рату, енглески народ није ни приближно нешто дао, што би се могло ставити у ред војсковођа. Од Лојда Џорџа потиче горка реч, да су се сви британски генерали показали као неспособни, изузев једног — а овај један био је аустралиски јеврејин. Идеје, којом су Енглези у првом светском рату обогатили ратну историју, биле су тзв. бубњарска ватра и битка материјала. Битка на Соми и битка

у Фландрији били су споменици њихове стратешке генијалности, и били постављени на гробљима, где су искрвавили стотине хиљада младих људи.

Британство сматра велике ратове као привредне рачунске вежбе, као једну једначину капитала, сировина и цифара производње. То одговара потпуно материјалистичкој штурости такозваног „новог света“.

Немци пак остају код чврстог веровања да ће над оваквом идеологијом ратних рачуница, на крају, ипак триумфовати војнички геније.

ЗАВЕРА У КАИРУ

(Наставак са 1-ве стране)

рукаве, приону рад и обнови земље и хвала Богу, опоравио се и подигао.

Та његова конструктивност учинила је данас толико, да се он налази на прагу да добије и самостално управљање земљом, те му није потребна никаква помоћ са стране а најмање од оних, који су га издали у најтежим часовима народне несреће.

Српском народу откривамо ову последњу заверу противу његове слободе и осећања, како би још јаче поуздао се у себе самог, јер спас Србије није у рукама оних, који су га издали и у туђину побегли, него у рукама српских родољуба који су остали са народом да поделе његову судбину и до дна испију чашу горчине, коју су нам наши бегунци напунили. Те родољубе треба и даље слушати, за њима ићи, њихова наређења извршавати, јер су нам они дали доказа како несебично служе интересима Србије и српског народа.

Ова наша излагања, нека у исто време послуже као мemento нашим енглеским навијачима и њиховим заблудама из кога ће извући поучне користи и вратити се своје народу, јер је само у слози Срба њихова снага и њихов спас. Нашу су кожу продали, али нас за приволу нису питали, зато је наше свето право, да се сопвеним снагама бра-

нимом од наменутог зла и ми ће мо тако и радити. Ми полагамо сву наду у разум и снагу српског народа да ће покварити енглеско-бољшевичке рачуне и спасти нашу земљу бољшевичких уљеза.

Десило се право чудо у српском народу, јер оно што нису могли паметни српски родољуби да успу за две године, да сложе наш народ, успела је Енглеска за 24 сата продајући нас свеомоћном комунистичком диктатору Стаљину.

Балкан је ослобођен енглеског утицаја за увек, али се варају бољшевици ако мисле да им је судбина доделила да преузму заштиту балканских народа. Напротив, у тој жељи наћиће на сложан отпор свију балканских народа без обзира, што у њиховим срединама има и бољшевичких уљеза. Ми верујемо у срећну звезду цивилизованих европских народа да ће заједничким снагама под вођством немачког Рајха угушити комунистичку неман, спасти човечанство и људску цивилизацију од варварског уништења, зато смо и ми борци у европској одбрани противу заједничког непријатеља. Само тако радећи, спашећемо српски народ и осигурати му достојно место у европској заједници народа.

Бог је с нама, а ми заједно противу сотоне! »С.—Н.«

ВЕЛИКА БРИТАНИЈА У ПРОЦЕПУ

Од почетка овога рата британски министри и више војне личности постали су нека врста комивођа. Скоро ниједан политички посао се не свршава у Лондону, ниједан стратешки план се не дискутује у Лондону британски државници путују у иностранство ради преговора и консултација. Ово је најзад додијало Енглецима, и они су поставили захтев да се бар тројна конференција коалиције одржи у Лондону. По овом питању такође другостепеног значаја настала је дискусија између Лондона, Вашингтона и Москве, и том приликом се испојило да постоји политички фронт Совјета и Американаца уперен против Британаца. Из Њујорка су одмах јавили да је њихов министар спољних послова спреман да иде у Москву, иако је то даљи пут него за Лондон, иако је министар веома стар човек, иако не подноси путовање авионом. Колико има предусретљивости према Москви у тој америчкој намери да се конференција одржи у СССР, а колико има тенденције за још даља понижавања Британије? Одговор на то питање могао би да расветли тајну узајамних односа трију сила комунистичко-капиталистичке коалиције.

И баш онда када се припрема тај састанак, у великом енглеском листу Најтинс сенчери енд афтер појављује се чланак

који претставља једну светску сензацију. У том чланку оштро нападају Черчил—Иднову политику, која се састоји у препуштању Совјетима знатног дела Европе, почев од Балтичких земаља па све до Балканског полуострва укључно. Лист сматра да је потпуно безначајан тај део Европе који би према Черчил—Идновом схватању требало да остане у зони британоамеричких интереса. Уступање Москви про стране зоне интересовања у западној и југоисточној Европи значило би, према мишљењу аутора тог чланка, губитак енглеског утицаја на овом континенту, нестанак енглеске надмоћности у медитеранском подручју, крах британске политике на Блиском Истоку и, у вези с тим, појачање совјетске опасности за Индију.

МЕС.

СРПСКИ НАРОД

ГЛАВНИ УРЕДНИК, одговоран за садржину листа: Велибор Јонић.
ВЛАСНИК: Мих. Станковић из Београда.
РЕДАКЦИЈА И АДМИНИСТРАЦИЈА: Терезије 5. меџанин, 1. степенште (Палата Извозне банке). Тел. 20-383.
ШТАМПARIЈА „ЛУЧА“, Краљице Наталије 100. Тел. 21-772.
Тромесечна претплата 36 динара шаље се преко „Пресе“ а. д. Влајковићева 8.

Храброст и мудрост

Још од Немањина, од стварања прве српске државе, показало се да су земље које су Срби населили на Балкану изложене ударцима са свих страна, те је ту било врло тешко створити државу, а још теже очувати је. Отуда је историја српског народа тако бурна, отуда тако чести његови падови и уздицања.

Због тога је положај српских народних вођа одувек био веома тежак. Они су морали бити не само храбри, већ и мудри. Довољан је био један погрешан корак, па да независност државе и народа буде доведена у питање. Мора се признати да храброст и мудрост ретко кад иду заједно. Код нас Срба са храброшћу се далеко чешће срећемо неголи са мудрошћу. Ако прегледамо листу наших народних вођа и државника, нећемо их наћи много који су се одликовали изразитом мудрошћу. Мудри су били: Стеван Немања, Милош Обреновић, Јован Ристић, Никола Пашић.

Погрешно је мислити да храброст искључује мудрост, и обрнуто. Милош Обреновић је напр. био веома мудар, али и велики јунак. Био је храбар кад је то мудрост налагала. Јер не треба храброст бркати са кавгацалуком. Кавгација, немајући мудрости, за меће кавгу кавге ради, а храбар човек само онда када треба. Једно је Краљевић Марко, а друго Будалина Таде.

И нехотице намеће се човеку паралела између генерала Недића и генерала Симоновића. Овај други, лишен мудрости, заматује кавгу у тренутку кад нам је најмање треба. Гурнуо је народ у несрећу, па побегао. А како је генерал Недић поступио? Будући мудар, он је као министар војни чинио све да до рата не дође, јер је знао како ћемо у њему проћи. Али кад је до рата ипак дошло, он се тукао боље него иједан други командант. После слома он није мислио на то како ће себе спасти, већ је остао у земљи, да са народом подели несрећу. Тиме је доказао да је не само мудар, већ и храбар.

Храброст, огромна храброст је водити свој народ у несрећу. То може само човек који је прегорео себе, који воли свој народ више свега.

У добру је лако добар бити. На муци се познају јунаци. Историја ће свакога поставити на право место. Али већ данас је јасно да се генерал Недић одликује и храброшћу и мудрошћу. Зато је у интервјуу српског народа да га слуша.

ВЕЛИБОР ЈОНИЋ

Верни савезници

Латентан сукоб између енглеског капиталистичког империјализма и Совјетске Уније носи у себи још из летњих преговора 1939 године клице дубљег разилажења и озбиљног раздора. Уосталом, положај Совјета, као и ранији положај царске Русије, био је за енглеске управљаче узрок вечитих неспоразума, и он данас претставља исти извор за коначно раздвајање, ма како изгледало на први поглед да се интереси поклапају.

Да се, међутим интереси не слажу, нарочито између енглеске и Совјетске Уније и поред сталних попуштања од стране Лондона данас је више него очигледно. Непрекидна уверавања са енглеске стране да постоје срдачни односи у овом погледу су врло симпатични. Кад би заиста срдачни односи постојали дошло би пре свега до повремених сусрета шефова ових држава и до састанка носиоца њихове спољне политике, као и претставника војске.

До овога притом не долази никако. Некадашњи пут Черчилов у Москву утишао је донекле нерасположење у престоници Совјета, али за кратко време само. Совјетска штампа све више и више отворено захтева отварање другог фронта, и до данас преговори нису завршени, а одлуке нема.

Другог фронта нема, мада Енглеска покушава да увери свога драгог савезника о скором образовању другог фронта. Али се из писања лондонске штампе до-

ста јасно назире, да се за сада врше само припреме, али да нема довољно бродова за тако обимне операције и да подморничка акција опет изванредно оживљује, — па треба чекати март месец, па се онда може да говори о образовању другог фронта на западу. Черчил је, да би учинио пријатност Москви, борбе у Италији назвао трећим фронтом, ваздушни терор против Немачке четвртим, а други, најважнији за Совјетску Унију, остаје и даље само песма далеке будућности.

Значи да Совјети улазе у још једну дугу зиму у којој има да претрпе нове губитке у људству, огромне празнине у материјалу, с успесима који су у очигледној несразмери са губицима. А томе Енглеска и тежи; да уверава Москву у своју савезничку верност, да је одржава инјекцијама, преко ратног и другог материјала, да чини свакодневне уступке, сем главног.

То исто чини Москва према Енглеској. Најважнији услов сарадње Енглеске не остварује, излазећи стално у сусрет моментано мање важним захтевима, који се могу и морају данас да учине, ако се не жели потпуно раскидање односа. Да је задња намера да се противник изигра, мислимо да не треба овде доказивати, кад се има у виду досадашњи развој односа. И са једне и са друге стране очекује се повољна прилика да се карте брутално обору на ото.

Уступци о којима се сваког дана добијају нови докази, показују баш до очигледности колико је тачно тврђење да међу савезницима нема правог споразума. Већ да се повремено мења став у спољним изразима ради постизања краткотрајног, али за њих врло потребног одржања садашњих односа. Енглеска ће чинити те уступке догод буде морала то да чини, у варљивој нади да ће на тај начин избећи образовање другог фронта, што, међутим по мишљењу Москве то претставља једини и ефикасан начин да се истински помогне Совјетима.

Што се Сједињених Америчких Држава тиче, оне немају непосредно интересовање за Европу и тиме се може да објасни њихов притисак на Енглеску да што више попусти пред совјетским захтевима. Енглеска се не осећа војнички довољно јаком, ни довољно јединственом у погледу одржања империје, и зато је принуђена да врши уступке и према Америци и према Совјетској Унији. Зато је изложила америчку флоту у Пацифику, у борби против Јапана, великим и ненакнадивим оштећењима, чинићи јој на другој страни концесије из бојазни да се и сувише не испоји њена слабост, због које не сме нигде да прими отворену борбу.

Енглеска се уклања испред Америке, као што не сме да се замери отворено ни Совјетској Унији и зато препушта и Пољску и Балтичке земље, Средњу Европу и Балкан.

Шта више Енглеска је принуђена да и сама учествује у кампањи која се сада води против њених дојучерашњих малих савезника, па се преко лондонске радио станице чују гласови који показују да је Енглеска постала још више послушна извршилац жеља из Москве и Вашингтона.

Докле ће то попуштање Лондона ићи то ће скоро будућност да покаже. За нас је једно несумњиво, између Лондона и Москве нема ни једног правог услова за дужу заједничку сарадњу. Поттајни симптоми колебања и на једној и на другој страни морају фатално, и то ускоро, довести до пуног и отвореног сукоба, који се све више оцртава. Још пре образовања другог фронта отворено разилажење ће се још јасније изразити, ако ни због чега другог свакако за то да до тога другог фронта уопште и не дође.

Др Н.

„Вук длаку мења, али ћуд никада“

Једна вест из Совјетске Русије изненадила је последњих дана свет као гром из ведра неба. Према тој вести Совјети, то најљуће легло безбожничтва, где су Бог и вера бачени под ноге, где је одрицање Бога и вере претстављало једну од највећих комунистичких тековина, где су цркве претваране у зграшита и ђубришта, где су свештеници гоњени и убијани, у масама, где молитва није смегла да се чује из уста верника, ти Совјети постали су сад изненада јагањци преподобни, Богу одани, који су стали да се бусају у груди, који су се опет скупчили под крило Светог Православља, позвали народ на молитву, васпоставили Патријаршију и наименовали Патријарха, припустили вернике цркви и Бо-

гу, посули главу пепелом покајања.

Каква бесмислица! Несумњива бесмислица за свакога оног иоле упућеног човека који је пратио досадашњи ток четвртвечне совјетске владавине у Русији и њеног разорног роварења у осталим земљама света, са првим и главним циљем да поруше у души омладине и народа оно што је свето и побожно, да би на тим моралним рушевинама усадили црвени барјак безбожничтва, отимачине, пљачке, покоља — једном речи крваве светске револуције.

Да не бисмо ишли да тражимо примере далеко, зар нам свима нису још у свежем сећању жалосне слике наших комунистичких т. зв. партизанских банди? Зар те банде нису упадале

у села и одводиле и убијале невинне свештенике само зато што су проповедали реч божју и служили Богу и вери? Зар те банде нису биле састављене од безбожника којима је било на првом месту да пљују на веру и на морал?

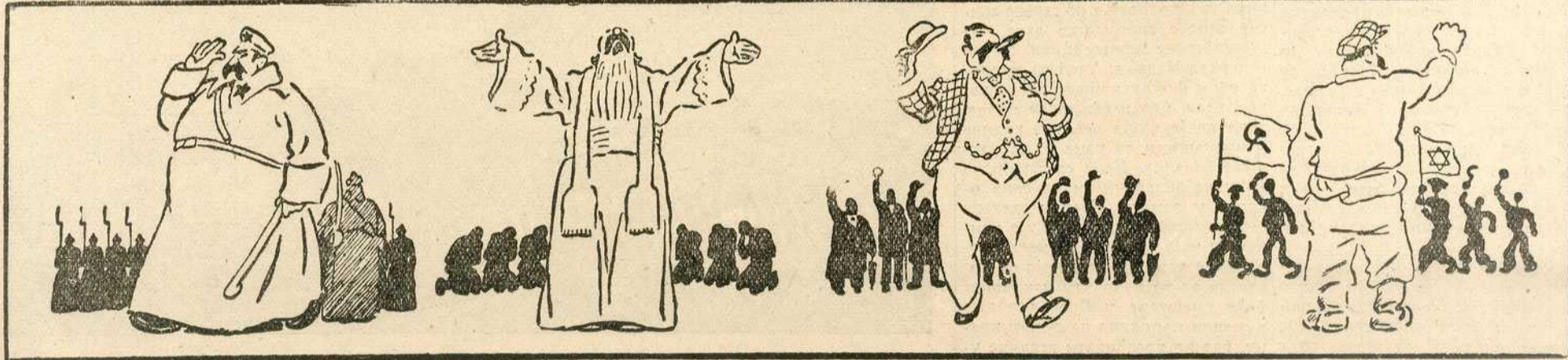
Данас, изненада, ти Совјети бацају се у праšину пред Богом, целивају руку Патријарха, облаче покајничку мантију. Грдног ли цинизма! Па да су бар, форме ради, уклонили оне људе који су били носиоци безбожничтва, злочина, крви, лажи и неморала. Ни говора! Остадоше исти људи, не измењаше чак ни положаје, ни вођство, једино преко ноћи изјавише, односно добацише у лице свету да, ето, неочекивано, окрећу други лист и да се враћају старој Русији,

дубоко националној, дубоко религиозној.

Осетивши опасност која им прети од самог руског народа, чије су дубоке националне и верске традиције четврт века безобзирно гоњене и срамоћене, Совјети се сада, као дављеник за сламку, хватају крупних, најкрупнијих лажи, подметања и подвала: укидају Коминтерну, враћају се национализму, враћају се вери и Богу.

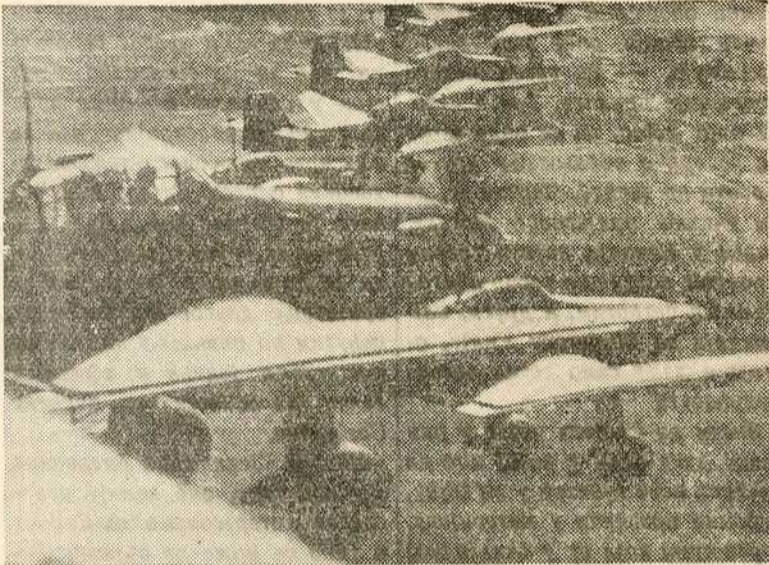
На њихову жалост маневри су и сувише провидни. Нема сумње да су они дошли пошто је већ дванаести час откуцао и да неће успети да заведу руски народ, као што неће успети ни да убеди Европу. „Вук длаку мења...“ Али, да је од вука постао јагањак, у то нас несумњиво нико не може уверити.

СТАЉИН НАЈВЕЋИ ЦИРКУЗАНЕР СВИЈУ ВРЕМЕНА У РАЗНИМ УЛОГАМА

ДОГАЂАЈИ НА РАТИШТИМА

РАТ НЕРАВА И РАТ ПАМЕТИ

Формације немачких «штука» у лету...

Енглеска штампа отворено пише да један већи подухват у Европи захтева од Британије жртвовање једне генерације. Зато Британија не сме да рескрира веће борбе, јер народ са сасвим недовољним бројем рађања нема право да жртвује своје људство у рат. То је британска психа која доминира у целом вођењу рата.

Амерички народ уопште није хтео рат. Њега су Рузвелт и јевреји увукли у рат обећавајући велике зараде, а незнатне напоре. Становништва САД није припремљено на подношење тешких крвавих жртава. Оно ни до сада није схватило потребу жртвовања људства у рату. То је психа која доминира у североамеричком понашању у садашњем рату.

Познавајући добро јако деликатну, могло би се рећи женску психу својих народа у овом рату, Рузвелт и Черчил су направили једну сасвим природну грешку: замислили су да се истом деликатном женском психом одликују и народи Европе и Тројног пакта. Пошавши логичним путем од те погрешне претпоставке, они су створили план таквог ратовања, у коме би се тежиште налазило у области не-

рава. Рат нерава сачињава најважнију и могло би се рећи скоро јединствену компоненту стратегије коалиције.

Са нервозом којом се одликује јеврејство, јеврејска штампа коалиције, као и јеврејски руководиоци коалиционе пропаганде, стварали су код коалиционих народа огромне наде у могућности рата нерава. Ове наде достигле су кулминацију пред капитулацију Италије и нарочито на дан капитулације. Али, пењање те наде зауставило се идућег дана, а затим кривола је пошла надолу. Сада се та кривола налази испод линије која дели оптимизам од песимизма. Британоамериканци су упали у дубину песимизма.

Чак и министар Нокс који се је увек одликовао нарочитим оптимистичким изјавама, сада прориче огромне тешкоће и говори не о почетку завршне фазе рата, већ о почетку тешких крвавих борби на европском континенту. Нокс, као и многи други, надао се у живчан слом Европе услед Бадолеве подлости, а сада амерички министар види да никаквог живчаног потреса није било, да се снага Европе потпуно прибрала после извесних изненађења, и

да се војска Европе бори тако да изазива страхопоштовање код британскоамериканца.

То страхопоштовање видимо у лаганом, више него опрезном, напредовању Монгомерија дуж једне, и Клерка дуж друге италијанске обале. То страхопоштовање смо видели и у оном стајању Александерових армија на Сицилији у очекивању док се последњи војник генерала Хубеа укрца на пароброд. Сада опет видимо то страхопоштовање у оном опрезном вођењу операција на Сардинији и Корзици — Немци су под вођством генерала Зенгерунд Етерлина неометано напустили подручје борбе и прешли на континент. Ово је заиста јединствен случај да једна мала морнарица састављена од најмањих ратних јединица може без сметњи да врши транспортовање пре море на коме господари многобројна непријатељска флота састављена од ратних бродова свих типова.

Да та конфузија британске морнарице у Медитерану буде још већа, стигла је вест да су немачке поморске снаге у Јегејском мору омогућили искрцавање једног одреда на острву Кос, које су после Бадолеве издаје држале трупе тог издајника, заједно са Енглезима који су пожурили да се дочепају овог острва. Немачки подхват је потпуно успео, и немачка оружана снага одузела је Енглезима острво у оном делу мора где постоје сви предуслови за доминацију огромне британске флоте над немачком флотилом малих ратних јединица.

Британоамериканци су, као и обично у овом рату, јако пасивни у извођењу својих покрета у области Средоземног мора. Они нису помогли Бадолевим одредима да задрже у својим рукама Крф и Кефалонију. Они нису пожурили у помоћ комунистичким бандитима који су заузели Сплит, као ни онима који су дигли устанак у области Горње и Трета. Свуда су Немци потукли комунистичке банде, као и Бадолеве јединице које су се тим бачама придржиле.

Енглези нису извршили обећања Черчила, који је у свом последњем говору после повратка из Квебека говорио да ће бити указана помоћ свима који су се борили против Осовине на Балканском подручју. Черчил је слагао само ради тога да би изазвао веће немире на Балканском полуострву, слагао је намерно, јер је знао да никакве веће британскоамеричке акције на Балкану не може бити без Стаљинове сагласности а Стаљин сматра Балкан сопственим подручјем и не жели британскоамеричку акцију овде.

Британоамеричка акција на А-

пенинском полуострву застрашује Вашингтон и Лондон, као што се то види из изјава Нокса који наглашава фантастичне тешкоће у даљим борбама на европском континенту. Као панџан Ноксовом песимизму звучи и изјава другог коалиционог стратега генерала Смита, који је ових дана говорио о рату на Пацифику и констатовао да време ради против коалиције. Време помаже Јапанцима да претворе заузети огроман простор у блок савезничких народа који неће моћи покорити никакву снагу ни у случају да се Британија придружи Сједињеним Америчким Државама у вођењу операција на Тихом океану.

Генерал Мек Артур наставља своје минијатурне акције на острвима и добија све више и више доказа да је његова стратегија „зрно по зрно“ огромна лудост. Та стратегија не смањује борбену снагу Јапана, захтева огромне материјалне а следствено и финансиске напоре од САД, и што је најважније, препушта Јапанцима да консолидују своје војне, политичке и економске положаје у целој области од своје метрополе до Јаве и од Бурме до острва Цилберта.

На Пацифику ништа ново у току прошле недеље. На Медитерану ништа значајно. И на Истокуникаквих промена. Совјетске армије су толико заморене борбом претходних недеља, да су приморане да се зауставе на линији Дњепра. За сада се још не може рећи да ли ће немачка Врховна команда одлучити да се на тој линији одигра велика битка. Важно је да је немачка војска отступила на линију те реке у потпуно савршеном реду. Она је собом однела сав ратни материјал и омогућила евакуацију огромних маса руског становништва које су бежале испред црвене војске, знајући да не постоји никаква еволуција болшевизма и да иза црвене војске напредује страшна војска комунистичког терора.

Болшевици, пошто су се зауставили на линији Дњепра, покушавали су само да пробију препречни положај између Запорожја и Мелитопоља. У јуришима учествовало је истовремено до шест армиских корпуса, али што су совјетске снаге биле веће, тим су већи били и губици. Ти напади су одбијени без и најмањег успеха по црвену војску.

Поуздани у снагу тог препречног положаја Немци се не журе са скраћивањем Кубанског мосто брана. И тамо, као што је било свуда у току тромесечне совјетске офанзиве, немачки пукови врше повлачење само по плану и само онда када у вештој одбрани могу да начине непријатељу огромне губитке.

Немачка војска на Истоку потпуно је сачувала своје живце. Рат нерава није нимало утицао на борбену снагу Европе и у рату против коалиције. Они који су измислили рат нерава, Британоамериканци највише страдају од тог рата. Њихови живци попуштају. Живци Европе остају чврсти. Европа не подлежи рату нерава, јер она води рат памети.

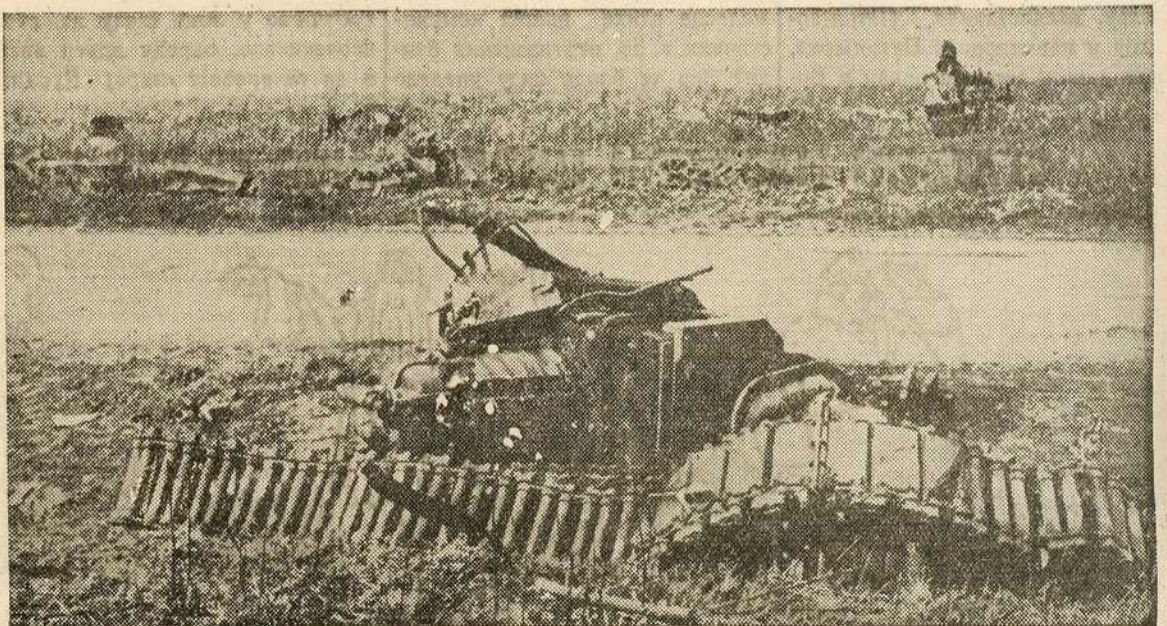
Гebelсов говор одржан пред огромним скупом немачких пољопривредника је необично снажан доказ тога да Немачки Рајх, а заједно с њим и Европа, воде рат памети и чврсте воље. Gebelс није прећутао извесне тешкоће које постоје због аеро-терора, али он је убедљиво изјавио да је немачка снага већа од тих тешкоћа. Он је још једном наговестио тешку одмазду која ће доћи и која ће бити поразна по непријатеља-терориста. Из Gebelсовог говора види се да немачки народ у садашњој борби схвата значај, обим и суровост овог рата и у том свом схватању проналази снагу за борбу до победе.

Говор министра Рајха је био пун образложеног оптимизма. И како да не буде говорник оптимистичан када се зна да је немачка војска на Истоку издржала тромесечну борбу извојевавши један велики одбранбени успех: жртвовањем туђих територија она је добила могућност да исцрпи туђу снагу, а да сачува сопствену снагу за даље борбе, за победничке борбе. На југу немачка војска је избегла ону клопку коју су припремили Ајзенхауер са издајником краљем и држи у својим рукама све територије и сва места која су потребна за борбени сусрет против коалиције. За један сусрет под најповољнијим условима, јер немачка оружана снага води борбу, имајући сигурне везе са позадином, док непријатељ мора да се ослања на несигурне прекоморске везе.

Рекapитулација губитака Британоамериканца на мору у току месеца септембра приказује да су немачке поморске и ваздушне снаге биле јако активне. Стотине ратних бродова и трговачких пароброда су избачене из строја у току једног месеца, и тиме је потврђено да су амфибијалне операције не само тешке, већ су исувише скупе.

Коалиција води два амфибијална рата: један на Медитерану, а други на Пацифику. У оба рата има микроскопских успеха, а телескопских тешкоћа. Те тешкоће су несавладљиве и зато је несумњиво да ће у тим ратовима победити Тројни пакт.

М. Војновић

И њихово разорно дејство

Уредба о писмености

Неписменост је свуда па и код нас болно питање. Раније, у такозваним демократским режимима, стално се кукало против неписмености, али се конкретно ништа није предузимало. Године и десетине година су пролазиле, какве се све „напредне“, „либералне“, „радикалне“, владе нису мењале, али је неписменост и даље остајала, стварајући све могуће услове за напреднаштво, мрак и заблуде широким сеоским слојевима.

И тек ово, и поред најтежих прилика које су наш народ задесиле, донесена је Уредба о сузбијању неписмености. Ако се та Уредба спроводи вољно и поштено од ње ће у најкраће време бити веома крјисних резултата.

По тој Уредби сва неписмена мушка лица до 45 година старости и неударна женска лица до 25 година старости обавезна су гонхајати аналфабетске течајеве, који ће трајати од 1 новембра до 15 марта.

Среске, просветне и општинске власти имају се старати за исправно функционисање ових течајева, а у обратном случају за несавесне су предвиђене казне.

И тако, захваљујући влади генерала Недића, најзад се пошло правим путем просвећивања најширих слојева: обезбеђено је функционисање течајева, те о мало добре воље за најкраће

време може се учинити онолико колико се за читаве деценије није учинило.

Један племенит и благородан рад је омогућен, створени су услови да неписмени за најкраће време такође прогледају, те никакви разлози не могу постојати да ова најважнија просветна нужда нашег народа не буде благотворно спроведена у дело.

Школовање обдарене сеоске деце

Пре врло кратког времена основан је Фонд српских привредника за школовање обдарене српске сеоске сиромашне деце, на иницијативу председника Владе генерала Недића. Апел за прилоге овом фонду наишао је на изванредан, брз и ефикасан одзив, тако да је Фонд већ ове године у могућности да узме на школовање 35 деце. Деца су изабрана међу најобдаренијим из свих округа у земљи. Сваком детету биће омогућено да посећује гимназију најближу својем месту боравка, а нека од њих која су показала за то нарочиту наклоност биће смештена у Београду код хуманих породица на стан и храну, где ће посећивати стручне и метничке школе.

Положај приватних намештеника

Ратне прилике, изазивајући разне поремећаје у нормалном одвијању привредног живота, стварају често услове који захтевају највећу пажњу надлежних фактора, да би се спречили и многи социјални поремећаји који из тога могу наступити. Због тога су надлежне власти позване да будно мотре на сваку такву појаву и да је највећом брзином отклоне одговарајућим прописима и мерама.

Приватни намештеници

Један од најкрупнијих задатака у овом правцу додељен је Комесаријату за цене и наднице. После многих мера, проучавања и искустава на регулисању цена животних и осталих намирница, Комесаријат се нашао пред новим задатцима у погледу регулисања платежних односа у разним гранама и струкама привредне делатности и привредног живота.

Позната је и редовна појава у времену привредних померања, да су слојеви платежника, тј. разних намештеника који живе од редовних плата, често изложени великим тешкоћама услед тога што се висина њихових прихода не помера сразмерно према померању животних потреба и услова.

Да би тај однос регулисао сходно данашњим приликама, Комесаријат за цене и наднице донео је у последње време читав низ прописа, међу којима су нарочито значајне одредбе о утврђивању плата трговачких и канцеларских намештеника у последних у привредним, трговачким, занатским и индустријским предузећима, као и техничких намештеника.

Према овим новим прописима сва одговарајућа предузећа извршила су до почетка овог месеца разврставање својих намештеника по групама. Предвиђено је 5 група у које се намештеници распоређују према својој школској спреми, стручној спреми и функцији коју обављају. Најниже плате су у првој, а највише у петој групи.

Распоред по групама

У прву групу распоређују се следећи канцеларски намештеници: дактилографи без познавања стенографије који само преписују, умноживачи, спајачи, сређивачи, телефонисти, служитељи, експедитори, помоћно особље за регистрацију, особље за контролу рокова и статистичку, руковођи картотека који раде на обичним пословима, писари; намештеници у трговинама; контролори столова за паковање, лакописци, помоћне снаге за примање и издавање робе у колико нису запослени у положају радника и продајци који не одговарају условима више групе; технички намештеници: цртачи за просте послове, технички регистратори, писари спискова и остало помоћно особље.

У ову групу улазе махом намештеници без нарочите стручне спреме, који обављају претежно шематичке или механичке послове.

До 19 године живота њихове плате крећу се највише до 1500 динара месечно, а после тога могу да се повећавају сваке 2 године по 300 динара, до највише 3000 динара.

Намештеници са школском спремом

У другу групу спадају углавном обични намештеници са школском спремом. Ту долазе они који су по завршетку основне школе свршили разне курсеве, 4 разреда гимназије, грађанске или стручне школе са малом матуrom, или велику матуру у гимназији или њој равнот стручној школи.

Њихове плате крећу се до 19 година живота од 1300 до 2000

динара месечно. После сваке даље 2 године упослења овај износ може да се повећава по 500 динара, с тим да може стићи до 4500 динара месечно после 11 година упослења.

У трећу групу долазе намештеници са истом спремом, који на основи општих упутстава самостално обављају теже послове од великог значаја и одговорности.

У канцеларијама распоређују се у ову групу кореспонденти, књиговође, контролори рачуна, руковођи регистратуре, предкалкулатори и завршни калкулатори, вође цена и рачуна за припеду робу, истављачи рачуна са нарочитом одговорношћу, главни благајници и лица запослена на главној благајни, стенодактилографи са брзином од 250 слова у минуто или који раде не само по диктату већ могу догрешан и непотпун диктат да даду у исправној форми и стилу или владају страним језиком, секретари и секретарице, руковођи картотека са нарочитом одговорношћу; у техничкој струци: свршени техничари, делимични конструктори, инжењери за израду планова који због врсте послова не припадају вишој групи, први фотографи, први лаборанти, цртачи са већом одговорношћу, технички калкулатори, обрачуначи цена, грађевински погонски техничари, вође радионица са најмање 50 радника, или вође појединих одељења још већих радионица; у трговинама: намештеници у продаји, пријемни шефови у радњама, продавци са знањем изнад просечног у својој струци и опхођењу са муштеријама, способни за образовање шегрта и за даљу обуку персонала и који су толико упућени у прилике у радњама да могу помагати управника радње, набављачи или руковођи одељења, продајци у продавницама у којима заступају шефа предузећа и самостални добављачи конзумента.

Намештеници у овој групи имају плату до 3500 динара месечно до пете године помоћничке службе, а затим може да расте по 600 динара месечно сваке 2 године и да достигне до 6500 динара после 15 година упослења.

Намештеници на самосталним положајима

У четврту групу долазе намештеници са истом спремом као и у претходне две, ако се налазе на самосталним положајима који изискују еспејна пословна или канцеларска техничка специјална знања и практична искуства.

Овде долазе у канцеларијама: самостални кореспонденти, кореспонденти за стране језике, главне књиговође и књиговође за специјалне задатке, угравици бироа надница, самостални благајници, самостални предкалкулатори и завршни калкулатори; у техничкој струци: самостални конструктори, самостални инжењери за прорачунавање и испитивање, инжењери за ревизију, инжењери за примање, статистичари за израду планова, инжењери за рокове, архитекти; у трговинама: самостални набављачи, самостални руковођи већих слагалишта, самостални експедитори, шефови одељења у трговачким кућама и у великим радњама, шефови филијала са више од 10 упоселених лица, шефови отсека за путовање.

У овој групи почетна плата је 5200 динара месечно, у другој и трећој години упослења 5800, од 4 до 6 година упослења 6500, од 7 до 9 година упослења 7200 и почевши од десете године упослења 8000 динара месечно.

Водећа лица

У пету групу долазе намештеници са стручном спремом који се налазе на одговорним поло-

жајима са диспозиционом делатношћу или са овлашћењима надзора над намештеницима нижих група. Ту спадају директори, вицедиректори и други водећи намештеници.

Њихове плате препуштене су слободном споразуму странака, с тим да се граница од 12.000 динара месечно може прекорачити само по претходној сагласности Комесаријата за цене и наднице.

Намештеницима који су се на својим положајима нарочито истакли може се дати плата која одговара једном вишем степену старости, али број таквих намештеника не може прекорачити 10% целокупног броја намештеника у дотичном предузећу.

Намештеници који се на основу свог дугогодишњег практичног искуства и стеченог поверења налазе на положајима која одговарају групи за коју немају прописану теориску спрему могу да буду распоређени према садашњем звању. Нарочито способни намештеници са дугогодишњим практичним искуством могу и у будуће доћи на положаје који одговарају групи за коју немају прописану теориску спрему само са одобрењем Комесаријата.

Додатци намештеницима

Поред горе наведених основних плата може се свима намештеницима исплаћивати додатак за скупоћу у висини до 30% основне плате, који се може у свако време опозвати.

Осим тога намештеницима припада додаток на жену од 400 динара месечно и по 200 динара месечно на свако дете до 18, односно до 21 године живота ако се још налази на школовању. Остали додатци, у колико су се до сада исплаћивали, моћи ће да се исплаћују и даље по одобрењу Комесаријата.

У местима која припадају другом платном разреду плате су за 10% ниже од наведених, у трећем разреду за 20%, а у четвртном разреду за 30%.

Израда воћног сирћета

Услед несташнице есенције оетила се код нас у последње време велика несташница сирћета. Треба нагласити да сирће није само зачин за извесна јела, већ оно игра значајну улогу у исхрани при варењу. Међутим, несташница сирћета код нас потпуно је неоправдана, с обзиром на знатне количине воћа, од кога ли знатне количине сирћета са минималним трошковима.

За израду сирћета, поред здравих плодова, добри су и оштећени, натрули, црвљиви, као и отпатци плодова који заостану после разних прерада.

Начин справљања воћног сирћета доста је једноставан. Воће треба најпре исећи сецкалицом, пресовати и измуљати на муљачи. У недостатку муљаче и целинице, муљање се може извршити и у каквом авану, а цеђење помоћу неког јачег платна или чисте саргије под притиском облице.

Тако оцеђени сок оставља се у чисту, слабо сумпорисану буррад, која се запуше врањем за врење или запушачем од вате, па се остави да би се обавило алко-

Најшира употреба шљива за прераду

Захваљујући повољним временским приликама и пуној пажњи која је посвећена нашој пољопривреди како од стране надлежних фактора, тако и од стране самог произвођача, овогодишњи род шљива био је заиста обилан, чак толико да недостају и судови за њихову целокупну прераду на до сада уобичајене начине. Као што смо раније истакли, код нас се шљива прерађује углавном на два начина: справљањем пекмеза и прерадом у ракију.

Шљивино месо

Да би се оговоришњи принос шљива могао што више искористити за прераду, изнећемо још неколико начина прераде шљива, који су до сада код нас били или непознати, или примењивани у најмањем обиму.

Шљивино месо справља се као сировина за прављење разних врста мармелада. Позната су два начина справљања, и то т.зв. амерички и француски.

При справљању на први начин потребно је најпре издвојити здраве шљиве, које се исперу и изруче у казан. Шљиве се прелију водом око 20 литара на 100 кгр. и кувају се четврт сата док се размекшају. За ову прераду потребне су нарочите справе кроз које се размекшане шљиве пропуштају да би се одвојиле од коштице и кожнице. Тако справљено месо изручује се у лимене кутије и стерилише да би се могло одржати дуже времена. Овакво месо може да се прави на

исти начин мешавином шљива и бресака.

По француском начину пробране шљиве најпре се баре око 1 минут у кључалој води, затим се ољуште и очисте од коштица, па чврсто наслажу у кутије или тегле и прелију са мало воде да би се испуниле шупљине. Тако припремљене кутије или тегле затворе се, па се онда стерилишу од четврт до три четврти часа.

Од овако спремљеног шљивиног меса припрема се мармелада. Шљивино месо сипа се у парни казан и кува са исто толиком количином шећера на температури од преко 100 степени, док се мешавина довољно не згусне. Направљена мармелада сипа се у кутије или тегле, и стерилише.

Пекмези и мармеладе за зиму

Од великог значаја за исхрану у данашњим приликама су пекмези и мармеладе, нарочито у зимским месецима, кад недостаје свеже воће.

За наше прилике најрејтабилнији је пекмез од шљива, који тражи врло мало или чак нимало шећера. Међутим, за домаћинства која могу да располажу извесним количинама шећера, остаје врсте воћа могу такође послужити као одлична сировина за справљање пекмеза и мармеладе.

Пекмез од шљива биће бољи и дуже ће се сачувати ако му се дода шећер у количини од једног килограма на 5 килограма шљива. Треба бирати зреле шљиве, повадити им коштице и поређати их по слојевима у суд у коме ће се кувати, те сваки слој посути одговарајућом количином шећера. Тако оставити да постоји око 12 часова, па затим ставити на ватру и за време кувања стално мешати.

За пекмез од купина употребити 1 кгр. шећера на килограм купина. Изабрати зреле плодове, очистити их, опрати, а по могућству уклонити семенке цеђењем. За време кувања стално мешати, а укувану смешу сипати врућу у судове.

За пекмез од шипака треба пола килограма шећера на један килограм течности. Здрави и добро очишћени плодови налију се водом да одрегну и баре се док не омекшају. Затим се топлин процеде кроз сито, додаје се шећер и кувају до потребне густине. Смеша се сипа у загрејане судове, који се повезују тек кад се смеша охлади и ухвати кора.

За пекмез од јабука треба употребити наикиселе јабуке, које се очисте и кувају са мало воде. Кад омекшају процеде се и додаје по пола килограма шећера на један килограма јабука, те се кува до потребне густине. На исти начин спрема се и пекмез од крушака.

Врло малу количину шећера захтева пекмез од диња, ако су диње слатке. Пре кувања диње се очисте од семенки и кожнице, затим се процеде кроз сито и кувају мешајући непрестано.

Врло укусан је пекмез од грожђа, који истинита тражи доста шећера, један килограм на килограм. Притиском паљца и кажипрста зрно се одвоји од јабуке, а семенке одбаци. Тако добијени сок загреје се док мало одмекне, а затим му се додају љуске и шећер. Тако се меша и кува око 15 минута.

Мармеладе се спремају исто као и пекмези, од једне или више врста воћа, само се гушће укува. Препоручују се мешавине: грожђа и дуња или крушака; јабука, шљива и парадајза; мркве, боровнице, киселе јабуке, шљиве, диње и парадајза.

ЗАБОРАВЉЕНИ ЛИК ИЗ ОМЛАДИНСКОГ ПОКРЕТА

КОСТА РУВАРАЦ

ДВАДЕСЕТОГОДИШ-
ЊИЦА РОЂЕЊА
ЛАВОАЗЈЕА

Пре 200 година, 26 августа 1743, родио се у Паризу Антоан-Лоран Лавоазје, син једног чиновника парламента.

После завршених студија Лавоазје је постао адвокат парламента, а поред тога бавио се и ботаником. Међутим њега је по највише занимала хемија, па је слушао предавања тада чувеног хемичара у Европи Руела. Лавоазје је тада имао 20 година.

Године 1766 Лавоазје учествује у конкурс који је имао за тему како ће се велики градови ноћу најбоље осветлити. Да би проучио интензитет светлости,

ЛАВОАЗЈЕ
(Цртеж: Н. Б.)

Лавоазје се био затворио 6 недеља у једној мрачној соби. Године 1769 он проучава проблем снабдевања Париза пијаћом водом. У својој 26 години изабран је за члана Академије наука. Када је 1775 Тирго основао монопол за барут, Лавоазје је један од директора те установе.

Лабораторијум који је створио Лавоазје био је у ствари место где су се састајали и француски и страни научници, како би присуствовали најновијим експериментима. Лавоазје је био необично радан човек, тако да је и дању и ноћи радио у том лабораторијуму, не жалећи новце за своје експерименте.

Највећа слава Лавоазја настала је онда када је успео да докаже да су нетачне старе теорије о саставу ваздуха, дајући своју нову формулу. Он је чувен са свога тврђења да се ништа не ствара и ништа не губи. Данашњи научници у потпуности се слажу да модерна хемија потиче из дела Лавоазја.

Модерна хемија свој језик дугује Лавоазју. Године 1789 Лавоазје је претставник места Блоа у парламенту, а 1790 године он је у једном говору узвикнуо: „Прилике су нас далеко одвеле. Није политички да власт дајемо у руке онима који треба да слушају“.

Лавоазје је веома заслужан за увођење метричког система. Године 1793 Конвент је укинуо све академије, а 8 маја 1794 са многим другим научницима и Лавоазје је био изведен пред револуционарни суд, чији је претседник рекао: „Републици нису потребни научници“, те су Лавоазје и друге његове колеге били осуђени на смрт.

Као што се национални романтизам у Срба не може замислити без фигуре Косте Руварца, тако се исто не може довољно представити омладински покрет шездесетих година прошлог века без њега. Његов утицај није био толико изражен у делу, колико у идеји. Јован Туроман пишући његову биографију у предговору његових радова, говори за њега да је био арбитер омладинских дискусија. Што је он пресуђивао сматрало се као тачно и истинито. Питање је: одакле је долазио толики ауторитет? Питање Руварчевог ауторитета у исто је време и питање његовог рада.

Још као гимназијалац у Сремским Карловцима, Коста Руварац је умео да избије у прве редове; он организује посела и предавања и већ тада се одликује великом ерудицијом. Из родног места Старих Бановаца (рођ. 1837 г.) понео је душу натопљену пламеним национализмом, народним песмама и обичајима, па ће га то осећање кроз мисаони комплекс довести чак до мита.

После положене гимназије одлази на студије у Будим, али место да се само посвети правним наукама, како је то у почетку намеравао, почиње да похађа и часове на филозофском факултету и то предмете чисте књижевности и естетике. Његова претстава националног генија тада само расте, јер открива врло јак романтичарски мит тада целокупне културне Европе, па му Вук Стефановић Караџић постаје идолом. Руварац није завршио студије. Умро је као недовршени студент права и филозофије у Будиму (5 јануара 1864) од туберкулозе, али је за собом оставио успомену као ретко који од његових савременика.

Данас, међутим, о Кости Руварцу се врло мало зна. У средњим школама, па чак и на универзитету, о њему се учи скоро искључиво као приповедачу, а као пример се наводи његова најдужа приповетка „Карловачки ђак“. И то је све. Руварац више није књижевник по својим делима, већ по маргиналијама књижевних историчара и критичара. А интересантно је, да баш сам Коста Руварац у књижевности тада, када је радио на овом пољу, себе је пре сматрао за критичара него за приповедача.

Приповетка је служила њему само као средство у литератури, да се пружи правац, један манир, како треба писати. Друго је већ питање да ли је он у томе успео! Али ово је тачно. За њега није постојала форма или облик, односно ова није била од толике важности, колико сам садржај рада. Тако је Руварац пред националног проблема поставио и чисто естетски проблем, који су тада са успехом решавали немачки естетичари, како је то Руварац мислио. Тражио је „чувство“ дела.

Вук Стефановић Караџић и књижевна плејада око њега, унела је у наш домаћи народни живот култ прошлости. То је било нормално. Култ прошлости је импулс живота. Не живи се у претпоставци врлине, већ се та врлина негује узорима прошлости. Национални полет наших романтичара био је толики, да су занели културне претставнике скоро свих осталих народа, као нпр. Гетеа, браћу Грим, Пушкина, Нодјеа, Ламартина и др.

Коментари овоме нису потребни, па у вези са тиме ни целом домаћем покрету. Огањ одушевљења је пошао из народа, запаљено омладину, прострујао највишим друштвеним редовима па је сагорео и саму успомену на ону интелигенцију која је на ствари национално-културног покрета гледала мало трезвенијим очима. У историји претставници романтичне школе били су Ми-

лош С. Милојевић и Панта Срећковић, а књижевник Естатије Михајловић, следбеник Милована Видаковића још у осамдесетим годинама XIX века изграђује у стиху националну српску историју.

Коста Руварац, један од оснивача друштва „Преоднице“ како нам то износи у историјату овог друштва Игњат Павлас, разумео је ствар са сасвим другог гледишта. Његова концепција је сасвим оригинална и научно доказана. У једном од својих предавања у „Преодници“ о „Значајности дубровачке књижевности“, изнео је идеју, да би наша прошлост била много ближе савремености, а народни групни делови много хомогенији, да су се први наши књижевници у XVIII веку угледали на дубровачку књижевност, а не на старо-српску, одн. црквену.

То је тада било откровење своје врсте. Једна оригинална хипотеза. Затим као чист Вуковац, он није ни за час могао да занемари појам „народа“. За њега је народ увек био само жив субјекат који се негује и васпитава као и сваки други физички субјекат. Критичар Руварчеве приповетке „Карловачки ђак“. Дамјан Павловић, ово сматра за посебну врлину.

Још нешто. Руварац је почео да пише као самоук да би се, по њему, изградио у стручњака. Он је први, још тада, поставио разлику између дилетантства у уметности и праве уметности. Тако, човек, који је са овим појмовима био већ давно пречистио и није могао остати незапажен са својим радовима. У критици на „Певанију“ Стојана Новаковића, каже:

„Уметнички је дилетант оно, коме је уметност само мера, те који не тражећи да у њој дотера до не знам какве ваљаности, ипак се њоме забавља, јер му се мили. Без особитог дара будући он само подражава и у томе се поглавито разликује од уметника, о коме се вели, да му је природа дала повластицу да ствара, што није сваки кадар учини“.

Без зазора, он је са отвореношћу умео да каже своје примедбе свакоме у лице, па био то реномирани Јован Суботић (поводом драме „Херцег Владислав“) или Љубомир Ненадовић (поводом издања „Песама“), са једне, или са друге стране тада још непознати Стојан Новаковић и Стеван Павловић. Ове примедбе, иако донекле произвољне биле су основане на изванредној логици. Далеко пре Љубомира Недића, Богдана Поповића и Јована Скерлића покушава Руварац да афирмира у нашој литератури естетска правила. Критика драме Јована Суботића сва је у овоме:

„Трагедија је појетично подражавање радњи у драматичној форми: она је једина, целина са идејом која се мало по мало развија, која дакле није готова, дана, него која бива, постаје. А развија се, бива и постаје из противности, процесуално. Чињеница у тој радњи зове се фабула или приповет“.

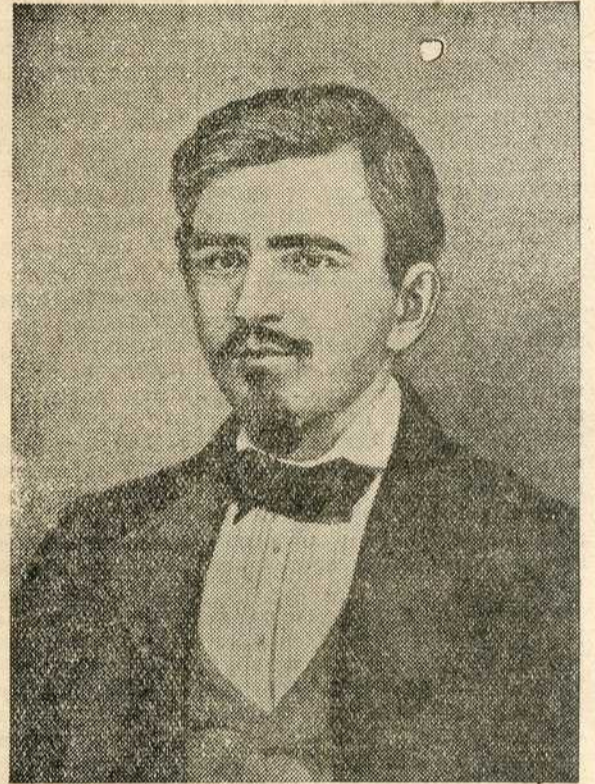
Мада млад писац он савршено зрело дискутује о „трагичном“ у драми и даје аксиому:

„Душа томе организму (драми) — носилац његов, сред среда, око које се све окреће што је у њему — особа, и чијем карактеру се идеја трагедије развија, то се зове јунак трагичан. Тај јунак мора бити карактер и то строго индивидуалан јак карактер, с вољом и слободом. Из тог карактера ниче оно што зовемо трагичним моментом“.

По њему, даље, тај се моменат састоји у сукобу посебног „лепог“ и „доброг“ са општим и апсолутним. Из овог се опет рађа

КОСТА РУВАРАЦ

Литографија
из XIX века

кривица са обести или повређених права, па доследно томе долази до трпљења или покоравња апсолутној вољи.

На овај начин национални романтични моменат добија научну подршку у реалној тези, те се млади писац ближи историској школи свога брата Илариона Руварца, али са презумирањем осећања. Најзад, да овог момента нема, сам Коста Руварац не би имао онај значај који је добио.

Осим рада на критици, Руварац је, у секундарном раду, који је требао бити само подршка постављених књижевних правила, радио на оригиналној приповетци, путопису, филологији, преводној приповетци и преводној односно прерађеној драми. Осим наведених критика дао је расправу „О слову јах“, студију о потреби друштва „Преодница“, „О значају светосавске прославе“, „О српским сликама у Пешти“, путопис „Св. Андреја“, приказ „Живот Кн. Јулија Агриколе“ од Тацита, у преводу Стевана Павловића, приказ „Седми програм Велике гимназије Карловачке 1859“ и приказ „Граматике словачког језика“ од Јозефа Викторина, у суштини све чланци и омање расправе растурене по „Преодници“, „Даници“, „Србском Летопису“ и „Србском Дневнику“.

Оригиналне приповетке Косте Руварца претстављају најмањи део његовог рада на књижевности. То су две цели „Карловачки ђак“ и „Саски дворца“ и једна недовршена „Верна Даница“. По нама, о њима у ствари и није вредно говорити. Но се све мане онога времена у коме је радио млади писац, с том разликом, што Руварац фабулу занста доводи до тако суптилног расплета, да када не би била у питању једна тешка и патетична „чувствителност“, осетили би смо богат психолошки развој карактера. Савршенију радњу у овим стварима Руварцу није дозвољавала лична природа, одн. младост и национална егзалтираност.

Исти је случај и са преведеним приповеткама и драмама. Ни једна од ових ствари нема неку нарочиту вредност и иде у прилог нашој тези, шта је то у Кости Руварцу било најизразитије: не мисаоност, не правдољубље или реалност, већ чисто осећање, скоро есенцијелно изнето.

Ту су драме: „Зрињи“ од Теодора Кернера, трагедија у пет чинова о паду града Сигета и јуначкој смрти грофа Зрињског; прерађена лакрдија „Инкогнито“ са словачког од Паљарикова, дата у три чина; две шале од не-

познатих писаца у слободној преради, актовке: „Кобно име“ и „Бачки послови или 29 фебруар“.

Од преведених приповедака на првом месту треба поменути „Учитељеву кћер“ од Рикарда Куниша, коју је по личној изјави наменио као пример српским „списатељима“, када буду намеравали да пишу оригиналне приповетке. Избор доста несрећан. Затим новелу од Хајзеа „Двоје слепих“. И то је, мислимо, све, бар колико се пронашло у наведеним листовима и часописима, јер до данас готово ни један књижевни историчар није се потрудио да направи библиографију дела Косте Руварца, мада је Јован Туроман срећујући целокупна дела Руварчеве мислио да их је све обухватио.

Код нас је ушло у моду да се приликом израде какве студије једноставно наводе цитати из претходних туђих студија, не проверавајући цитате, те се и дешава да се извесна омашка провлачи кроз деценије. Тако је било и са оценом рада Косте Руварца.

На крају треба нагласити оно што је од битне важности за карактеристику Косте Руварца. Као ученик немачких романтичарских естета он није могао мимоићи узоре; пресађивао их је онако како их је он схваћао. Своја здрава критичарска опажања подупирао је романтиком националног извора по угледу на Богбоја Атанацковића. Па, у колико је грешно Атанацковић, грешно је и он.

„Карловачки ђак“ је обична копија Атанацковићевог романа „Два идола“, само са боље израђеним карактером главног јунака Љубинка. Руварац није могао ићи мимо времена, јер је изнад свега волио свој народ. С друге стране опет, његова здрава мисао увиђала је пуну комику претеривања, па треба веровати, ма да је и сам дао наведена три огледа из лепе књижевности, да би се у познијим годинама сав посветио критици и филологији, јер би временом мисаоност морала надвладати осећање.

В. М. Алексијевић

ЈЕДИНСТВЕН УСПЕХ ДРУГЕ МУЗИЧКЕ НЕДЕЉЕ

Захвалности Београда истинита из Немачке

Проф. Вилхелм Штрос, виолина

Друга музичка недеља, коју је организовала београдска Радио-станица претставља велики уметнички догађај за културни и музички Београд. То је била изванредна прилика да човек у данашњим околностима седам дана узастопце може да се истргне из стварности и да живи у царству музике, да се пренесе у свет снова.

Недеља је била посвећена немачкој музици, у којој је немачки уметнички геније, нашао најпотпунији израз, откривајући дубине и лепоте духа немачке расе. У току ових седам незаборавних вечери извођена су најрепрезентативнија дела славних немачких композитора Бетовена, Баха, Хајдна, Хендела, Моцарта, Шуберта, Брукнера, Брамса.

Одиста били су то јединствени часови високог уметничког уживања у бесмртним звуцима велике немачке музике и у извођачкој уметности чувених мајстора, певача и певачица, који су се потрудили да из Немачке дођу у Београд, као мисионари идеје зближавања и упознавања европских народа преко уметности.

Друга музичка недеља потпуно је успела како у погледу избора дела, тако и у погледу извођења од еминентних немачких уметника и наших београдских музичких снага.

Недеља је достигла своју кулминацију на петој приредби, на којој је извођена Миса солемнис од Лудвига ван Бетовена, за коју је код наше публике владало необично велико интересовање.

Београд, музички Београд показао се достојан овакве пажње и својим разумевањем и одушевљењем наградио је немачке уметнике, као што је захвалан и организаторима Музичке недеље.

На првој приредби друге музичке недеље Радио-Београда у петак 1 октобра 1943 год., чули смо симфонијски концерт на коме су била извођена дела Јоханеса Брамса и Антона Брукнера.

За нас је био срећан избор и велики музички догађај чути дело Брамса и то његов *Дупли концерт за виолину и чело А-мол опус 102*. Овим делом уједно смо и упознали и два велика савремена репродуктивна уметника немачке музике, професора Вилхелма Штроса — виолина и Рудолфа Мецмахера — чело. Они су нам одлично претставили то технички тешко изводљиво дело.

Дириговао је Карл Лист, диригент београдске Радио-станице, који је одличном пратњом помогао солистима да дођу до великог успеха.

Као друго дело чули смо *IV. Ес-дур симфонију* Антона Брукнера. Дело огромних димензија, проблематично за диригента као и оркестар, ради густе инструментације, чули смо у одличној интерпретацији г. Карл Листа, који потпомогнут одлично усвираним оркестром, овога пута даје незаборавну изведбу те ново-романтичне партитуре немачке симфониске музике деветнаестог века.

У низу приредаба друге музичке недеље чули смо познати немачки квартет Штрос из Минхена, који нам је свирао дела Франца Шуберта, Бетовена и Јозефа Хајдна. Занимљиви избор трију квартета дао је прилике извођачима да покажу своје техничке и музикалне способности. Одлично усвирани, изводили су познати гудачки квартет *D-мол опус пост.* Франца Шуберта, познат под именом *Смрт и девојка* ради варијација на његову песму *Смрт и девојка*, које је у квартету генијално искористио.

Из такозване друге периоде великог немачког композитора Лудвига ван Бетовена, чули смо његов *Гудачки квартет F-дур опус 59/1 (Разумовски)*. Одлични Штрос-квартет нам је мајсторски отсвирао класично дело великог немачког композитора.

Као треће дело камерног концерта чули смо *Гудачки квартет D-мол опус 76/2* од Јозефа Хајдна, класичара, претходника Моцарта и Бетовена. Сва лакоћа и веселост која провејава кроз дела Јозефа Хајдна, дошла је до пуног изражаја извођена од Штрос квартета, који је технички савршено и музички разиграно отсвирао *D-мол квартет*.

Одлични Штрос-квартет који сачињавају професори Вилхелм Штрос — I виолина, Рихард Хебер — II виолина, Валентин Хертл — виола и Рудолф Мецмахер — чело, остаће нам у успомени као нарочити музички догађај у овогодишњој концертној сезони и надамо се да ћемо их опет чути на нашој концертној позорници.

Као трећу приредбу друге музичке недеље Радио-Београда чули смо други камерни концерт, на коме су суделовали: Ерика Рокита, сопран из Беча; Гинтер Кифауер, клавириста и камерни оркестар београдске Радио-станице под управом Карл Листа.

После одлично отсвиране *Увертире у De* од Јозефа Хајдна, певала нам је Ерика Рокита, концертна певачица две *Немачке арије* од Г. Ф. Хендела, као и познати *Инкарнатус* из *це-мол мисе* и *Ил ре пасторе* од В. А. Моцарта.

Г-ђа Рокита, концертна певачица немачке школе, високих техничких и музикалних квалитета, одлично нам је отпевала ове три арије и поновно доказала да код певача није важан само глас, него музикалност и певачка култура који тек стварају певача од ранга.

Занимљиво дело Давида Хајнихена, *Концерт за четири флауте* уз пратњу оркестра, одлично су нам интерпретирали као солисти чланови Радио оркестра, под управом Карл Листа.

У другом делу концерта смо чули *Концерт за клавир D-мол* Себастијана Баха. Као солиста појавио се Гинтер Кифауер, који је бриљантном техником и пуним разумевањем за стил отсвирао *D-мол концерт*.

На крају концерта дириговао је Карл Лист *Симфонију бр. 1 це-дур опус 21* од Лудвига ван Бетовена. Прва симфонија младога Бетовена, пуна весеља, расположења, у којој се местимично већ назире III, V, и на крају грандиозна IX симфонија, мајсторски нам је изведена од Карл Листа свесрдно потпомогутог одличним оркестром Радио-станице.

На солистичком концерту у уторак 5 октобра чули смо три проминентна немачка уметника г. Дорис Винклер, Хајнц Мартена и Рудолфа Виле. Чули смо песме Франца Шуберта, Хуга Волфа, Јоханеса Брамса и три арије из Моцартових опера.

На том концерту имали смо прилике упознати праве концертне певаче, који су одлично певали и показали високу певачку и музичку културу у концертном начину певања, концертних песама најзначајнијих немачких композитора тога стила.

У првом делу чули смо песме Ф. Шуберта, које је певао Ханс Мартен, тенор из Берлина. Ф. Шуберт, мајстор романтике дао је немачкој а уједно и светској музичкој литератури вечите драгоцености у својим уметничким песмама. Он је прави творац једне нове гране у развоју немачког „Лиед“-а, чији почеци потичу у далекој прошлости. Велики уметници, као што су Д. Винклер и Х. Мартен, мајсторски би певали уметничке песме и показали да прави певач-уметник и са концертним певањем може придобити публику и пошњети успех, не користећи се јефтним сретствима просечних оперских певача.

Са највећим интересовањем очекивали смо претпоследњи концерт друге музичке недеље, извођење *Мисе солемнис* од Лудвига ван Бетовена. То дело великог немачког композитора та-

ких је димензија, да је тешко наћи могућности да се задовоље сви захтеви, које то дело тражи од извођача.

У вокалној композицији мање сретан, Бетовен мисли као Себастијан Бах, певачки гласови могу и то што само инструментни дају, али ипак Бетовен стоји и са својом драматском опером *Фиделио* и са IX симфонијом на истој висини као и у осталим својим инструменталним композицијама Његов Ораториум *Христос на Ољској гори* близак је делима Хендела, а његова *Миса у Ц-дуру* равна је Хајдновим ораториумским композицијама. Много изнад тога је његова *Миса солемнис*, највеће дело новијега времена; свакако ван литургиског оквира, духовна али ипак не црквена музика. У концертној сали *Миса солемнис* оставља незабораван утисак.

Ми смо имали прилике да чујемо одличан квартет солиста г. Ерику Рокиту, Дорис Винклер, Хајнц Мартена и Јоханеса Виле, хор београдске опере и Радио-станице са симфониским оркестром под управом познатог немачког ораториског диригента, генералног музичког директора, проф. Ханс Вајсбаха из Беча.

Главну улогу у овој великој Миси има хор, који је овога пута одлично решио свој задатак. Хор је одлично спремио г. Херман Шредер. Велики смисао за стил показао је квартет солиста, који је одлично певао солистички парт.

Суверено и стилски одлично дириговао је напамет генерални музички директор Ханс Вајсбах из Беча, који нам се својим тумачењем ове партитуре претставио као одличан диригент једног од највећег дела немачке вокално инструменталне музике.

Диригент проф. Ханс Вајсбах, Беч са немачким уметницима Ериком Роките, сопран, Беч, Дорисом Винклером алт, Дрезден, Хајнц Мартеном тенор Берлин и Јоханесом Вилхелм Бас-баритон Франкфурт.

Диригент проф. Ханс Вајсбах, Беч са немачким уметницима Ериком Роките, сопран, Беч, Дорисом Винклером алт, Дрезден, Хајнц Мартеном тенор Берлин и Јоханесом Вилхелм Бас-баритон Франкфурт.

ПЛОДАН УМЕТНИЧКИ ЖИВОТ ХАЈНРИХ ГЕОРГА

Један од успелијих типова које је дао Хајнрих Георг

НА НОВИМ ПУТЕВИМА

Хајнрих Георг је пре кратког времена добио вођство једне групе за снимање филмова и игра главну улогу у првом филму ове групе „Браниоц има реч“. У овој чланку Георг пише о своме новом задатку.

Када сам преузео вођство једне групе за снимање филмова у Тобисовим атељеима, са више страна су ме питали какви су били разлози да се поред осталих послова примим и овога, као и какви су моји планови у будућем раду. Истовремено је додирнуто и питање мога рада као интенданта Шилеровог позоришта.

Одговор на сва ова и слична питања утолико сам спремнији да дам, јер она додирују основе мога уметничког стварања уопште. Моја појачана делатност на филму не спречава ме и не дели ме, већ шта више још чвршће ме спаја са позорницом, и искуство које имам на њој много ће ми помоћи у раду на филму.

Од како је филм дошао под државну контролу он је све више постајао пријатељ бине, тј. ове уметничке дисциплине, позориште и филм, стоје другарски једна поред друге. То је ситуација у којој треба да се развија моја делатност као управника позоришта и глумца, с једне стране, и као филмског глумца и вође групе снимања, с друге стране.

Са уметничке стране гледано, ја сматрам проширење мога де-

На данашњи дан, 9 октобра, велики немачки позоришни и филмски глумац Хајнрих Георг навршава 50 година свога живота. У целој Немачкој овај јубилеј је достојно обележен. Овим чланком ми дајемо свој дуг великом уметнику Георгу.

Хајнрих Георг је данас појам у филмској и позоришној уметности. Његова масивна фигура, његов глас који грми, или, осмех који осваја, јесте нешто што је

локруга рада за ванредно срећно, јер ми се овде више него где даје могућност да искуства са бине, и обратно, искуства са филма повежем и тако допринесем напретку обих дисциплина уметности.

Први Тобисов филм моје групе „Браниоц има реч“ захвата у питања правног живота. Радња филма није, као што је то уобичајено у досадашњим криминалним филмовима, у многим тајанственим покушајима и делима злочинца, већ се сва трагедија одиграва у душама појединих учесника ове филмске драме. Овај филм је апотеоза једноме позиву који треба да служи правди.

везано само за Георга. Његове најомиљеније улоге су поносити и пуни херојства људи, али они нису брутални већ пуни човечанскога. Тежина његовог тела изгледа као да везује душу и тело у једну органску целину. Када се дочепа земљишта он га брани до последњег даха.

Још од најранијег детињства Георг је осетио наклоност ка позоришту. Разуме се, да је наилазио на велики отпор код оца, који је често употребљавао и најоштрија сретства да у своме сину убије сваку вољу за позориштем. Али, воља малог Хајнриха још онда је била јака, те је најзад победила.

Почео је, као и сви глумци, у малим путујућим позориштима са месечном гажом од 35 марака, што је било довољно само да плати храну. Како је био добар виолиниста, он је давао часове ђацима по малим провинцијским градињима у којима се са својом трупом задржавао, те је тако могао ипак пристојно да живи. Живот у путујућим позориштима је увек и свуда тежак, али су она и најбоља школа за једног глумца. Хајнрих Георг се полако развија и постаје већ познат у круговима директора позоришта малих провинцијских градова.

У томе долази 1914 година.

Хајнрих Георг поучава свог сина

(Фото: Уфа)

Лајпциг за Србе у XVIII веку

Немајући својих штампарија, српски писци у XVIII веку своје књиге штампали су на страни.

У Лајпцигу је Доситеј Обрадовић штампао три своја дела: *Живот и Прикљученија* (1783),

Совјети здравог разума (1784) и *Езопове Басне* (1788). У исто време била је у Лајпцигу и штампарија Тојбела, где су штампане књиге Емануела Јанковића *Терговци* (1787) и *Благодарниј Син* (1789).

Хајнрих Георг ступа у војску као добровољац и учествује на свима фронтима у првим борбеним линијама. Страхоте рата су толико утицале на душу овога уметника, да он дуго не може да их заборави и да се врати своме предратном позиву. Али, године пролазе и време све ране залечи.

Хајнрих Георг поново долази на позорницу и сада следећу ње-

гови успеси. Прво долази ангажман у Дрездену, Франкфурту на Мајни, Берлину, Бечу. Једно велико уметничко име почело је да се рађа. Признања долазе једно за другим.

Најзад долази његово наменовање за интенданта Шилеровог позоришта у Берлину и највећа почаст која се може указати једноме глумцу, а то је додељивање титуле државног глумца.

ПРВА СПОРТСКА КОМЕДИЈА

Психологија спорта обузима масе модерних времена, исто, ако не и више, као и доба Периклово у Атини. Индустрија мотива: прељуба, проневера, несебична љубав итд. била је експлоатисана до данас безгранично. Савременост је с доста муке о свајала позорницу, нашу на првом месту.

Један до бојажљивости скроман покушај изношења спорта на позорницу, као противтежу водвиљском и комедијашком менталитету наших спореднијих позорница, учинио је књижевник и новинар Боривоје Кесић. Он је уосталом и био међу најпозванијима за то: дугогодишњи спортски новинар, човек који се и сам активно бавио спортом, дакле и данас још живи од спорта и за спорт. Кесић је у могућности да буде увек у центру спортских збивања. Он отуда и има шта да нам каже.

Његово прво дело на позорници је мала весела историја једне групе спортиста-футбалера, који доживљују чудне заплете и расплете у иностранству и, после, у својој домовини. Три чина „комедије из спортског живота Баук довољна су да нас уведу у занимљиви живот људи, који се баве спортом и оних који се баве спортистима. Фабула је, наравно, сензационална и помало егзотична, дакле, баш онаква каква је сам спорт у истинским већим димензијама.

Футбалска репрезентација Београда гостује у Мадриду. Екстравагантна шпанска играчица Карменсита дел Рио и још екстравагантнији власник златних бразилијанских рудника Родриго Назаци закључују велику опкладу поводом утакмице Београд—Мадрид. Играчица је за Мадрид. Њој портир њеног хотела предочава лакомисленост: та, забога, у тиму Београђана игра феноме-

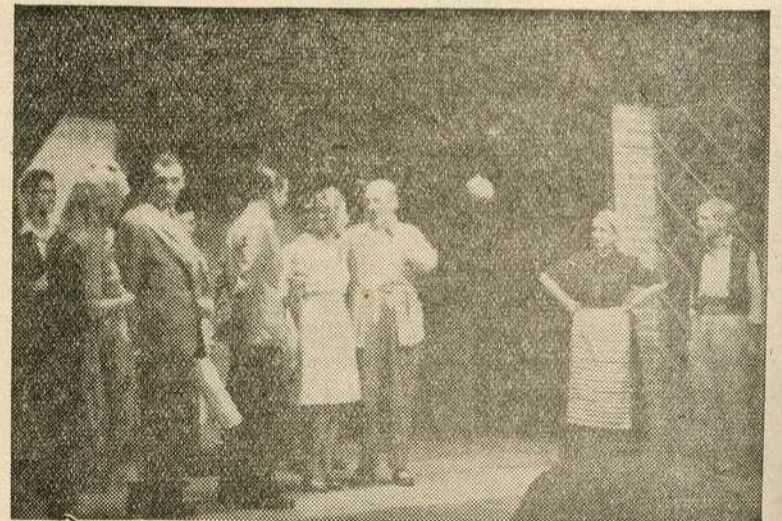
нални Баук, страх и трепет за противничке мреже! Ништа зато. Играчица смишља план: украшће, завешће Баука, кога чува Чика Офсајд, тако да Срби неће моћи играти с њим. Она успева. Делимично. Заплет је ту. Али, у последњем тренутку, филмски и спотски, Баук стиже на игралиште, а Карменсита... губи опкладу. Онда расплет, у завичају.

Глумачки кадар *Централе* за хумор има већ свој реноме. Овом приликом је успео да вихорно пренесе на позорницу цео онај живот цумбуса са инстинског „зеленог поља“. Персифлажа слабих страна спорта, односно оних закулисних радњи у њему: опкладе, новац, љубави, авантуре, навијања, снобизам итд. успела је. Делу би се могло и приговорити штогод, али оно и није писано са неким великим претензијама. Оно је скроман и успео покушај да се захвати из једне богате ризнице.

Од глумаца се највише истакла Душан Животић. Он, као Чика Офсајд, био је у свом елементу. Играчица Мима Преодојевић прилично шаблонска. Бранко Јовановић, Назаци, са разумевањем је тумачио своју заиста оригиналну улогу снобовског милионера. Добрила Цимић је мало исувше подвлачила свој став и свој глас, а за Беднарског и Јована Гашића је штета што нису имали веће улоге. Баука је играо Павле Богатинчевић. Спортским речником речено: био је у форми; његова кондиција је издржала до краја. Остали глумци, као Жанка Стокић, Фазловски, Смедеревац, Буханац и гце Вера Петрић и Јелка Матић су углавном задовољили.

Редитељ Петар Матић није узалуд уложио велики труд у спремање прве спортске комедије.

В. Филиповић

„Баук“ на позорници, завршна сцена

(Фото: Српски народ)

Прва српска хумористичка књига

Прва хумористичка књижица у српској књижевности појавила се 1702 у Бечу.

Она се звала *Малиј буквар за велику децу*, а написао ју је Михајло Максимовић.

Како књижевни историци тврде та књижица својим духом и садржином потсећа на доцније хумористичке листове: писана је лепо, ведро а њени састави стално су били уперени против оних идеја које су у то доба сматране за назадњачке. Тако, на пример, у њој се и овако место налази: „Проповедници све вичу да ми само за земаљске радости прилепљујемо се. Њина је то кривица, јер не уреду к небесним да нам бољи апетит направе“.

КЊИГЕ И ЛИСТОВИ

О ЈЕДНОМ НЕПОЗНАТОМ ФИЛОЗОФУ

Серен Киркегард: Одломци. Издање „Југоисток“ а. д. Колекција „Бисери светске књижевности“. Увод од Пегра Шефера и Макса Бензе. Превод и поговор др Димитрија Најдановића.

За похвалу је идеја редакције Бисера да нашу читалачку публику упозна са схватањима чувеног данског писца и филозофа Серена Киркегарда. Смелошћу и необичношћу својих идеја овај велики Данац је знатно утицао на духовна струјања културног Запада. Киркегард је Ибзену и Бјеренсону дао извесне потстицаје. Селма Лагерлеф се радо њиме бавила. Ниче је приметио да се мора расправити са проблемом Киркегарда. У Немачкој, Француској и Италији има знатан број Киркегардових поштовалаца. Код нас је до сада углавном непознат, и ова књижица о њима, који се интересују филозофијом, као и свима онима које интересују проблеми естетике, морала и религије, биће више него добродошла.

За нас Киркегард је песник сете, очајања и рекли бисмо да је Шопенхауер оставио знатног трага на Киркегардове исповести. Овај највећи противник Хегела, који је пребацивао Хегелу неразумљивост, заслужује и сам да му се, доста често, пребаци ова особност.

Није овде место, а нисмо ни позвани да дамо суд о критичком хришћанству Киркегардовом, нарочито савременог хришћанства. Наши филозофи и богослови имају прилике да о томе кажу коју своју реч. Нас занима више Киркегардова критика времена, и

његов, по нама ванредно духовити суд о гомили који заслужује да буде наведен:

„Ово је моје уверење; колико расула, злости и одвратности може бити у људима кад постану неодговорна и непокајна „публика“, „гомиле“ и томе слично, толико је истинитога, доброга и достојног љубави кад их учинимо јединкама“.

Затим:

„Постоји схватање о животу које сматра да је онде истина где је гомила; истина као да мора имати гомилу за собом. Има и друго схватање живота, по коме је свуда тамо неистина где је гомила...“

Зар не звуче Ничевски, или Карлајловски ове речи:

„Сваки појединац који бежи у гомилу... долаже свој део кукавичлука кукавичлуку који се зове „гомиле“.

Овај велики мислилац и изванредни песник заслужује да се њиме човек позабави једном већом студијом, него што је ова кратка белешка.

Треба ценити напоре преводиоца да Киркегарда представи нашем свету. И поред тога што сам изјављује да лично није преводом задовољан, мишљења смо да треба да је више него задовољан, јер су познате тешкоће на које наилази преводилац и лакших и разумљивијих филозофа него што је то Киркегард. Искреност др Најдановића вредна је пажње. Др Најдановић је у кратким потезима дао у поговору стручну анализу Киркегардове филозофије. Пишући о нашој спелени, др Најдановић је свакако био под утицајем Киркегардовог гледања на „публику“, јер нам изгледа несхватљив јед и огорчење којим се он обара на наш књижевни свет, на наше људе од пера који нису познавали или нису хтели да позачају Киркегарда. Др Најдановић пише:

„Па и да се огромни сувозлатни таленат Серена киркегарда случајно, сасвим случајно, некако из небуха или по милости Божијој великој, обрео на нашем духовном провинцијском тржишту, ко би га приметио, ко усвојио, ко се потресао? Зар наша ирначка радозналост, навикнута само на шарена огледала, њићуве и друге сјајаве драмгулије? Зар наш дух у пуној декаденцији свога бића? Зар наше срце огрезло у култу за апотеозум и канонизацијом којеквких инородних лара и пената?“

Интересантно је шта ће о Киркегарду рећи претставници наше, православне цркве. Случај Киркегарда требало би и код нас расправити. Г др Најдановић је могао бити блажи у осуди нашег духовног живота.

Спољна политика

Auswärtige Politik 10. Jahrgang, Heft 8, Herausgeber: Friedrich Berber, Albert Limbach-Verlag, Berlin, Braunschweig Wien.

Изшла је последња свеска овог врло занимљивог часописа у коме се третирају питања спољне политике. Поред осталих чланака нарочито се истиче опширан приказ Краљевине Тајланд од А. Линка. Исто тако је занимљив чланак И. Е. Улриха о Фарским острвима, која данас и грају врло важну улогу као поморска база и стовариште угља за бродове.

БОЈЕР ПРИЧА...

Јохан Бојер: Занесењак и друге приче. Колекција „Бисери светске књижевности“. Издање „Југоисток“ а. д., стр. 91.

Читајући Бојера човек и нехотице дође на идеју да га упореди са Кнут Хамсуном. То долази ваљда отуда што су обојица Норвежани. Што обојица сликају иста брда, исте фјордове, исто поднебље и исте људе. Обојица су почели одозло, без нарочитих школских квалификација, и успели се на врхове не само норвешке, већ и светске књижевности.

Несумњиво је да је Хамсун био, бар у погледу стила, узор Бојеру. То се осећа у свакоме Бојеровом реду. Али тиме се не може порећи Бојерова оригиналност.

Хамсун је претставник савременог нордског литерарног идеализма. Бојер је реалиста.

Хамсунови типови су борци, ведри и одлучни. Они управљају догађајима. Они сами клећу лику своје судбине. Њима се дивимо, јер су они онакви какви би требало да буду људи.

Бојерове личности су, углавном, мали људи, сељаци, рибари и рудари, и он их слика онаквим какви они и јесу. Са њима ми саосећамо, јер су извабени из живота.

Бојер је познат нашој читалачкој публици по своме одличном роману „Последњи викинг“ у нас преведеном под именом „Лифотски рибари“.

У овој, двадесетшестој свесци „Бисера“ објављене су три Бојерове приче: „Занесењак“, „Елза“ и „Једна колиба и једно срце“.

„Занесењак“ је историја једног сеоског младића који, у жељи да помогне мајци, да постане богат и славан, да би се осветио селу које га је исмејало, напушта родитељски дом и одлази у планину, за коју је од једног самртника сазнао да крије у себи неизмерна рудна блага.

„Елза“ — то је дневник једне мале туберкулозне девојке. Бојер је у овој причи излио све богатство свога финог лиризма. Осећања несреће девојчице која из детињства зна само за патње, њено школовање, затим путовање, прве радости, љубав, излет, беловање и смрт, дати су пластично у једном нежном тону.

„Једна колиба и једно срце“ је прича о младом сељаку Јенсу и Олини девојци из великог града, која напушта родитељски дом, друштво, варошки културни живот и одлази са Јенсом у село.

Заданички у овим трима кратким причама је неуспех, и тежобни и узалудни труд Бојерових јунака да се отргну од зле које би која им не да да крену напред. Сви они пропадају не постигнувши ништа. Смрт ту долази само да реши проблем. Она је спасоносна.

У овим малим романима дао је Бојер душу Севера, хладну и несентименталну, опору а ипак тако људску. Овде се огледа сва лепота Бојеровог књижевног реализма, и ту треба тражити узрок великој популарности коју ужива овај одлични писац.

Превод Вере Стојић могао је бити коректнији. Бојер то заслужује.

МАЛИ ОГЛАСИ

СВАКА РЕЧ ДИН. 4.—
ДРЖАВНА ТАКСА
ДИН. 5.—

ИЗГУБИО САМ 6 овог месеца новчаник са 250 динара и следеће ствари: Личну карту добијену из среза Крагујевачког, општина Доња Сабанта, 2 говећа пасоша, признанице од дате и наплаћене реквизиције за 302 кгр. овса, 212 кгр. пшенице и 1 метар дрва. Све ово оглашujem за неважеће, ко пронађе и донесе добиће награду. Данило Грујић, Доња Сабанта. 698 3—3

ЛИЧНУ КАРТУ бр. 273 издату од општине Становљанске изгубио сам па је овим оглашujem за неважећу. Милутин Шапоњић. 699 3—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од среза Гружанског бр. 30 изгубио сам. Овим је оглашujem за неважећу. Миливоје Алексић, Крагујевац, село Мале пчелице. 711 2—3

КУЉНУ ЛИСТУ издату од претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Оглашujem за неважећу. Михајло Младеновић. 712 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ бр. 2974 издату од претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Оглашujem за неважећу. Сава Милетић. 713 2—3

КУЉНУ ЛИСТУ издату од претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Оглашujem за неважећу. Харит Антонић. 714 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Оглашujem за неважећу. Душан Костић. 715 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ за 1943 годину, издату ми од Претстојништва полиције Ужице, изгубила сам. Оглашавам неважећом. Љубица Јасикић, домаћица — Ужице. 727 1—1

„РАДЕ НЕИМАР“

ПРОДАЈЕ — КУЉЕ — ПАЛАТЕ — ВИЛЕ

ВИСОКИ ОЧУВАНИ РЕНОМЕ НАШЕ ФИРМЕ ВЕЋ ЈЕ ПОЗНАТ
БЕОГРАД — КРАЉА МИЛАНА 20. — ТЕЛЕФОН 27-796.

728 3—3

Државна хипотекарна банка

изложиће јавној продаји са почетном лицитационом ценом ова имања:

11 ОКТОБРА 1943 ГОД.:

- 1) Плац у ул. Вишњичкој Дин. 2.000.000.—
- 2) Плац у ул. Димитрија Туцовића бр. 152 Дин. 450.000.—
- 3) Плац у ул. Димитрија Туцовића бр. 154 Дин. 300.000.—
- 4) Плац са зградом ул. Краљчевићевој бр. 14 Дин. 500.000.

Продаја ће се одржати у банчиној згради Скадарска бр. 33-II, где се могу добити сва даља обавештења. 729 1—1

Пажња! Продавцима златног накита

Не продајте ни једног парчета Вашег златног накита, дијаманта, брилијанта, драгог камења и златних зуба, док потпуно не би били упућени у њихову стварну данашњу вредност. Зато ако већ продајете понудите свима купцима, а напоследку у Вашем је интересу да понудите познатој и дугогодишњој фирми »ВРАЧАР«, која се не упушта у процену, али ћете се уверити да »ВРАЧАР« стварно плаћа по највишим дневним ценама. »ВРАЧАР« трговина старог златног накита и трговина антиквитета.

Београд, Палилулска ул. бр. 6 — продужење Душанове ул. до Бајлонове пиваре тел. 28-706. 725 1—1

Државна Хипотекарна банка

ФИЛИЈАЛА У ПОЖАРЕВЦУ

изложиће јавној продаји са почетном лицитационом ценом следећа имања постојећа у Пожаревцу:

14 ОКТОБРА 1943 ГОД.

- 1) Плац са зградом у Кнез Михајловој ул. 5 Дин. 300.000.—
- 2) Плац са зградом у Јовановој ул. бр. 6 Дин. 500.000.—
- 3) Плац са зградом у Светосавској бр. 18 Дин. 95.000.—
- 4) Плац са зградом у Немањиној бр. 24 Дин. 200.000.—

16 ОКТОБРА 1943 ГОД.

- 1) Плац са зградом у Кнеза Лазара ул. бр. 6 Дин. 85.000.—
- 2) Плац са зградом у ул. Брежански венац 4 Дин. 100.000.—
- 3) Плац са зградама у Немањиној ул. бр. 4 Дин. 320.000.—
- 4) Плац са зградом у Кнез Михајловој бр. 7 Дин. 85.000.—

Продаја ће се одржати у згради банчиног филијала у Пожаревцу, где се могу добити сва даља обавештења.

732 1—1

СТАРИ НАКИТ И ДРАГО КАМЕЊЕ

бесплатно стручно проценује купује и продаје стручна радња

„БУКУЉА“

ТРГОВИНА СТАРОГ НАПИТА
Краља Милана 41а до Славје
730 1—1

КУЉНУ ЛИСТУ издату од претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашujem за неважећу. Босиљка Бојић. 716 2—3

ИЗГУБИО САМ и то: Личну карту бр. 75 добивену из среза Крагујевачког, општине Букуревац, нотес са новцем, (3) три квите од пшенице за дату реквизицију. Овим све оглашujem за неважеће, ко пронађе и донесе добиће награду. Драгомир Јовановић, Букуревац. 717 2—3

Наш понос, нашег милог и никад незаборављеног

† Живорада - Рада С. Спасовића

матуранта Крагујевачке гимназије родом из Крагујевца — Врбова горња изгубили смо за увек 9 августа 1943 године у његовој 21 години.

Ожалошћена породица
697 1—1

БЕОГРАДСКА
ОПШТИНСКА
ШТЕДИОНИЦА

БРАНКОВА УЛ. БР. 2

Прима улоге на штедњу

Отвара текуће рачуне

Врши све банкарске послове

За све улоге код Штедионице
гарантује Општина града Београда